ION LUCA CARAGIALE

Schițe

SCHITE

Ion Luca Caragiale

25 de minute...

... Fiţi toţi joi în gară la-nălţimea patriotismului vostru, care nu s-a dezminţit niciodată,

mai ales în aşa plăcute, putem zice chiar fericite ocaziuni!

Cetăţeni!!

Săptămâna viitoare este o zi solemnă pentru oraşul nostru!!!

Astfel se-ncheia proclamaţia adresată de câteva zile de părintele orăşelului Z... către

administraţii săi, afişată pe cale publică şi reprodusă în capul ziarului oficios Sentinela

Ordinii cu acest frumos motto:

Evenimentele mari fac totdeauna să tacă micile pasiuni!

Toată lumea era în adevăr plină de entuziasm, deşi Drapelul Libertăţii, dirijat de decanul

avocaţilor, îşi termina articolul său de fond cu cuvintele:

... Vom căuta să fim cât se poate mai parlamentari, în zadar mişeii de la primărie

convoacă lumea la gară! Declarăm sus şi tare că joi nu va fi entuziasm, ci numai o

meschină şi dezgustătoare paradă oficială. Să înceteze dar cu infamele lor

mistificaţiuni!... Săptămâna viitoare nu poate fi o zi solemnă; ea nu va fi decât un

moment trist pentru concetăţenii noştri!

Directorul, care era însărcinat a gira afacerile prefecturii districtul neavând deocamdată

titular la citirea acestor şiruri răutăcioase, a şoptit cu zâmbetul său diplomatic:

— Om vedea!

Joia mult aşteptată a sosit. Vodă şi doamna, plecând în străinătate, trebuie să se oprească

douăzeci şi cinci de minute în gara din marginea orăşelului Z... De dimineaţă, peronul

gării, decorat cu împletitură de brad, cu marca judeţului, steguleţe tricolore şi covorul cel

roşu al primăriei, este înţesat de lume garnizoana, garda civică, şcoalele, autorităţile,

notabilii şi cât public a mai putut încăpea.

Directorul a plecat de la şapte de-acasă spre a lua, împreună cu primarul, cele din urmă

dispoziţiuni la faţa locului. Nevasta lui a rămas să se gătească şi să vie mai târziu la gară

cu copiii şi cu amicul. Amicul este un profesor foarte tânăr, care locuieşte la directorul de

un an de zile; el dă lecţii la copii şi redijează Sentinela Ordinii; e băiat bun şi scrie

minunat: se dă ca aproape pozitiv că tot el a scris proclamaţia. Acum tot e gata...

Directorul se duce la o extremitate a peronului şi-şi aruncă privirile la mulţimea adunată

până în cealaltă extremitate... Atunci îi clipesc de departe în minte cuvintele Drapelului,

şi-şi mângâie favoritele cu mulţumire...

Dar sunt zece fără zece... şi cocoana nu mai vine... Ce să fie? Trenul domnesc s-a anunţat

de la staţia apropiată... în patru minute trebuie să fie aici... Toţi ochii joacă între ceasornic

şi capătul liniei... încă trei minute... Două... Un minut... S-aude şuierul cald...

— La o parte, domnilor! zice grav şeful gării potrivindu-şi bine şapca roşie.

Iată-l! Pieptul lat al locomotivei s-arată la cotitura liniei. Arătarea creşte, creşte mereu,

sforăind semeaţă şi alunecând cu eleganţă maiestoasă către peron. Cazanul fierbe, fanfara

ţipă, şcolarii intonează imnul un concert monstru... Vagonul domnesc intră la peron. Un

freamăt furnică de colo până colo prin mulţime. Deodată, şi glasurile copiilor şi ţipetele

trâmbiţelor şi clocotitura norului fierbinte care se smacină captiv în pântecele maşinii

sunt acoperite de urale zguduitoare... Trenul se opreşte, conform programei oficiale, la

zece ore precise; suveranii cobor din vagon cu suita, iar consoarta directorului n-a sosit

încă!

Se face prezentarea autorităţilor şi notabililor, după care vodă trece între bărbaţi, iar

doamna între dame.

Întâiul clopot! Directorul, foarte nervos, mână un vătăşel călare s-aducă numaidecât pe

cocoana, pe copii şi pe domnul profesor.

Măria-sa doamna e foarte veselă de conversaţia damelor; dar dumnealor o iau repede şi

se-ntind la vorbă... Una o povăţuieşte pe doamna să se păzească pe drum de răceală:

— Nu te juca, soro! boala n-alege.

Doamna mulţumeşte de binevoitoarea povaţă şi asigură că s-a-ngrijit bine, a luat haine d-

acasă... în acest timp, directorul tremură de neastâmpăr.

Al doilea clopot! Măriile-lor fac un pas înapoi pregătindu-se să se suie... Directorul,

asudat şi înecat de emoţie, s-apropie să ţie un discurs. Lui vodă:

— Măria-ta!... nu plecaţi!... nu trebuie să plecaţi!... D-abia al doilea clopot a sunat; n-a

sunat nici măcar al treilea!... A! dacă ar fi sunat al treilea, atunci aş înţelege să vă

grăbiţi... Dar nu! Şi chiar să fi sunat al treilea... să zicem!... n-aveţi grijă: nu pleacă trenul

fără măriile-voastre... s-a dat ordin în consecinţă!... Aşadar, având aceasta în vedere, cu

onoare sunteţi invitaţi să binevoiţi a lua în consideraţiune... că acest district, acest oraş, în

fine, toţi concetăţenii noştri v-au iubit atât şi au făcut sacrificii!... Apoi, cu mai multă

căldură, doamnei:

— Să nu plecaţi măcar măria-voastră!... N-a venit încă toată lumea!... mai sunt dame, mai

sunt copii, mai sunt amici, cari ar dori să vă vază ca pe o mamă!

Vodă, zâmbind foarte bucuros, zice:

— Mai stăm, mai stăm, domnule director.

— Mersi! răspunde acesta în culmea emoţiei.

Şi, lăsând pe suverani, aleargă la capătul peronului, se suie în picioare pe o bancă şi se-

nalţă în vârful deştelor, făcând către şoseaua dinspre oraş semne violente cu batista, în

adevăr pe şosea vine o trăsură în goană, urmată de un vătăşel călare.

— Aide, soro! aide, nene, pentru numele lui Dumnezeu! că m-aţi omorât!

— Vezi! nu-ţi spuneam eu că-i târziu! zice palpitând cocoana către profesor.

Directorul îşi introduce pe peron familia şi strigă sever către macagiul care stă drept, cu

mâna gata pe cureaua clopotului:

— Să nu tragi!... Nu e voie să suni! Măriile-lor n-au isprăvit încă; mai au treabă aici!

Apoi către suverani:

— Măriile-voastre, am onoare pentru ca să vă recomand familia mea: consoarta mea,

copiii mei, amicul meu!

Şi pe urmă către copii:

— Sărutaţi mâna!

Copiii se aruncă şi execută ordinul. Măriile-lor sunt din ce în ce mai veseli.

— Am auzit, dragă, zice doamnei nevasta directorului, că aţi fostără cam bolnăvioară!

Mi-a părut grozav de rău... încă-i ziceam lui dom profesor, amicul nostru, zic: vezi

dumneata, dacă o prinţesă şi tot nu se poate pune cu voia lui Dumnezeu; dar noi ăştia!...

Dar acu te-ai făcut bine... Se vede... Fie, că frumoasă eşti! să nu-ţi fie de deochi! să

trăieşti!...

Totdeodată unul dintre copiii domnului director, care privesc foarte curioşi pe suverani,

îşi scobeşte o nară cu degetul. Mama îi dă o palmă peste mână.

— Nu ţi-e ruşine să bagi mâna-n nas!... şezi frumos! te vede madam Carol!

Copilul plânge. Domnul profesor îl smuceşte de mână şi-l bagă la arest în sala de

aşteptare clasa a doua. Măria-sa doamna intervine pe lângă domnul director în favoarea

micului vinovat, care urlă tare în arest. Tatăl cedează înaltei influenţe şi dă drumul

băiatului:

— Taci din gură, măgarule! şi sărută mâna măriei-sale: dumneaei s-a rugat să te iert!

Suveranii s-au urcat şi se arată plini de veselie la fereastra vagonului. Directorul se

hotăreşte în sfârşit, după stăruinţa şefului gării, să permită a se suna al treilea. Trenul se

pune în mişcare. Urale şi muzică. Bărbaţii fac semne de adio cu pălăriile, damele bezele

călduroase; directorul se şterge de sudoare obosit, iar nevasta lui strigă cât se poate către

doamna:

— La revedere! bon amusement! Nu ne uitaţi p-acolo! la revedere!

Când trenul a pornit bine, o altă trăsură soseşte în goană mai turbată. Decanul avocaţilor

coboară trăgându-şi după dânsul cocoana, care trage după dânsa o interminabilă rochie de

catifea verde cu funde bogate de satin rose. Amândoi îşi fac loc cu furie prin mulţime,

care acum a rupt rândurile şi iese în dezordine.

— A plecat? zice dezolată cocoana. Da, a plecat, i se răspunde.

— Cum se poate? trenul stă totdeauna treizeci şi cinci de minute!

— Ăsta era tron domnesc, ma chère, zice nevasta directorului.

— Ce? era să v-aştepte vodă şi doamna pe dv.? adaogă profesorul cu un zâmbet răutăcios

de superioritate.

— Aşa? vociferează decanul. Am înţeles!... Astea sunt iar intrigile lui dom director: care

va să zică numai dumnealui şi familia şi... amicul dumnealui să vază pe măriile-lor!

Pe urmă, întorcându-se la lumea care se duce:

— Iată, fraţilor, o probă mai mult că astăzi opoziţiunea este considerată ca afară din

naţiune... Foarte bine... Vom lua act şi de aceasta şi vom protesta!

Decanul şi familia sa au fost multă vreme la cuţite cu directorul şi cu familia acestuia,

deşi damele erau surori. Chiar o polemică, „cât s-a putut mai parlamentară, s-a urmat cu

privire la aceasta, între cele două ebdomadare locale, Drapelul decanului şi Sentinela

amicului.

Tocmai la nişte alegeri, o persoană de-naltă influenţă, aflând despre vrajba celor doi

cumnaţi, a stăruit de i-a împăcat, promiţând serios că şi anul viitor va fi o zi solemnă

pentru orăşelul Z... şi atunci trenul domnesc o să se oprească acolo un ceas... şi douăzeci

şi cinci de minute.

Accelerat no. 17

Un individ purtând pe umeri o şubă largă, cu o căciulă mare pe ceafă, stă la masă în

restaurantul Gării de Nord şi bea ceai. Are un geamantan de pânză cu cercuri de tinichea

alături pe un scaun, şi pe masă un sac de piele neagră, prin mănuşa căruia îşi ţine

petrecută bine mâna stângă până la încheietura braţului. După figură, după maniere şi

port, trebuie să fie vreun negustor, ori arendaş din provincie.

Un domn bine îmbrăcat, blană cu guler de astrahan şi căciuliţă asemenea, bea cafea la

altă masă, fumează şi se uită din când în când către provincial, care nu ia seama de loc că-

l observă cineva. În acelaşi timp, domnul trage cu ochii la uşă: aşteaptă desigur pe cineva,

şi cu nerăbdare.

Negustorul plăteşte ceaiul. Îndată, iată şi hamalul vine să-i spună că trenul a tras la peron;

îi ia geamantanul de pânză şi vrea să-i ia şi sacul de piele, ca să-l uşureze pe pasager; dar

acesta îşi trage repede mâna cu sacul şi refuză serviciul. Sacul nu e mare, dar trebuie să

fie greu, fiindcă pasagerul, ridicându-se, trebuie să-l ţină şi de dedesubt cu mâna dreaptă.

Hamalul porneşte spre uşă; negustorul după el.

Domnul, care n-a scăpat din ochi nici o mişcare, s-a ridicat şi el şi porneşte pe urma

negustorului la câţiva paşi.

Negustorul s-a suit într-un vagon de clasa întâia, şi şade pe coridor cu sacul lui în braţe.

Domnul se plimbă de colo până colo pe peron, trăgând cu ochiul aci către partea pe unde

vin pasagerii, aci către geamul la care stă în picioare omul cu sacul, pe când acesta se uită

foarte distrat pe geam la mişcarea de pe peron.

Mai sunt cinci minute...

Domnul de pe peron se vede bine că fierbe de nerăbdare... În sfârşit, un om îmbrăcat

modest, un fel de fecior de casă, făcându-şi greu loc prin mulţime, soseşte gâfâind cu un

geamantan frumos de piele rusească, cu un tartan şi cu un bilet de clasa întâia.

— Dobitocule! era să mă faci să scap trenul!...

Apoi, luându-şi bagajul şi biletul, trage la o parte pe fecior şi îi şopteşte pripit şi cu un aer

foarte sever. Mai sunt două minute.

Domnul, ajutat de fecior, se suie în vagon unde e negustorul. Acesta, îndată ce s-a suit

domnul, trece din coridor în cupeu, pe când domnul face fel de fel de semne de

inteligenţă feciorului său, care stă drept în faţă-i pe peron.

Fluierul întâi... Apoi numaidecât al doilea... Frânele se desfac... Trenul a pornit.

Domnul intră în cupeu după negustor, care s-a dezbrăcat de şubă şi şade cu sacul pe

mână.

— Bonsoar, zice domnul.

— Bonsoar, răspunde negustorul.

Şi domnul se aşează pe fotoliul din faţă, după ce şi-a pus geamantanul în plasă şi tartanul

la căpătâi. Doi-trei kilometri tăcere.

— Mergeţi departe? întreabă domnul.

— De! departe şi nu departe...

— ...?

— Până la Mărăşeşti...

— Până la Mărăşeşti?

— Da. Dar dv.?

— Şi eu tot până la Mărăşeşti.

— Vezi?... După daraveri...

— Da, după daraveri. Dar dv.?

— Tot după daraveri.

Conductorul... Taie biletul domnului şi întinde mâna către negustor...

— 753, zice omul, care pare că deja moţăie, şi pune mâna în buzunar să arate carta...

Conductorul salută şi pleacă.

— Aveţi cartă permanentă? întreabă domnul. Sunteţi poate la Senat...

— Ba nu... am bilet de abonament... Am multe alergături şi-mi vine mai ieftin...

Chitila...

— Puţină lume astăzi în tren. În tot vagonul suntem numai noi şi încă un pasager în alt

cupeu. E bine... putem dormi până la Mărăşeşti! zice domnul, lungindu-se pe fotoliuri şi

acoperindu-se cu tartanul.

— A! eu nu dorm niciodată în tren, zice negustorul... Ştiţi, umblu cu bani... Pungaşi...

— Frate, să fie adevărat?...

— Ei, bravos! Nu s-a-ntâmplat şi mai acu o lună?...

— Eu, drept să-ţi spun, nu m-am gândit niciodată... S-o fi întâmplat aşa o dată.

— Numa o dată?

— În clasa întâia?

— Tocmai în clasa întâia, fireşte, zice negustorul. Mie, ce să-ţi spui? mi-e frică al

dracului. Mi se-ntâmplă câteodată să am sume mari cu mine... bunioară ca acuma...

— !...

— Glumă e să mă arză odată cu o avere de om.

— ...!!!

— Patruzeci de mii de franci!...

— ...!!!

— Să ferească Dumnezeu! M-ar omorî! adaogă provincialul.

— Nu ţi se pare dumitale că e prea cald aici? întreabă domnul, ştergându-se de sudoare.

— Nu — răspunde negustorul — e tocmai potrivit.

— Mie mi-e grozav de cald.

Şi domnul iese să se răcorească puţin în coridor.

Peste câteva momente, domnul se reîntoarce la locul lui.

— Mă rog — zice provincialul — trenul ăsta se mai opreşte undeva până la Ploeşti?

— Da... la Periş, două minute.

— La Ploeşti, ne dăm jos, să luărn câte-o dulceaţă...

— ...Ne dăm, dacă vrei, zice domnul distrat, ca de pe altă lume, şi se trânteşte să doarmă,

învelindu-se cu tartanul peste cap.

Trenul a plecat din Periş. Negustorul scoate un măr din buzunarul şubei şi începe să

ronţăie.

Deodată domnul se ridică:

— Peste putinţă să dorm... teribil de cald!

Apoi, dă geamantanul jos, îl deschide şi scoate un şipuşor elegant; deşurupează dopul şi

oferă negustorului.

— Cognac...

— Mersi... De zece ani nu mai pun spirtoase în gură...

— E extrafin...

— Mersi... Sunt oprit...

Domnul, mâhnit de refuz, înşurupează la loc dopul, pune şipuşorul în geamantan, pe care-

l aruncă iar în plasă. Apoi, suflând greu de căldură, iese iarăşi în coridor, unde se plimba

de colo până colo.

Provincialul se lungeşte bine, punându-şi sacul căpătâi.

Conductorul:

— Biletele pentru Ploeşti, domnilor!...

Domnul din coridor dă discret biletul său... şi reintră în cupeu, trăgând uşa cu multă

băgare de seamă ca să nu deranjeze pe negustor, care are probabil intenţii să aţipească.

— Puteţi umbla cât de tare, zice omul culcat; nu dorm. Unde pot eu dormi?... Mă lasă să

dorm căpătâiul ăsta? şi zicând asta, bate cu palma pe săculeţ, care sună foarte plin.

Domnul scoate portabacul şi oferă negustorului:

— Regale...

— Mersi, zice omul cu sacul; de zece ani m-am lasat de tutun... Sunt oprit...

Apoi, după o pauză lungă:

— Apropo, ziceai dumneata adineaori... de pungaşi... în tren. Să vezi ce s-a-ntâmplat unui

negustor, un prieten al meu!... Venea cu doi inşi de la Roman în clasa-ntâi... I-a luat vreo

opt mii de lei... Ştii cum? Unul i-a tot dat să bea nişte vin dulce cu dresuri, şi altul i-a dat

să fumeze o ţigară, cu afion, cu dracu ştie ce... A adormit omul buştean... Când s-a trezit

la Bucureşti cu capul buimac, eră singur în vagon, şi tot, blană, geamantan, bani, ceas, tot

îi luaseră.

— Ei! i-o fi luat şi inelele din deget, zice domnul, râzând ciudat.

— De unde ştii asta? întreabă iute negustorul. Apoi, după o pauză scurtă, râzând şi el:

— Fireşte că i-a luat şi inelele.

— Intrăm în Ploeşti...

— Ne dăm jos? întreabă provincialul, şi, ridicându-se, îşi petrece mâna prin mănuşa

sacului şi ia bunda pe umeri. Domnul stă o clipă la gânduri; apoi:

— Ne dăm... Nu-ţi iei — adaogă zâmbind ironic — şi geamantanul?

— De geamantan nu-mi pasă! câteva boarfe de schimbat.

Ploeşti... Trenul stă la peron.

Negustorul coboară cu sacul; domnul după el cu geamantanul de piele rusească şi

tartanul... Dar, n-apucă să facă trei paşi, şi dau piept în piept cu doi vlăjari, nişte mitocani,

cari parcă le-ar ţine drumul. Domnul vrea să dea pe de lături.

— Scurt mişcarea! comandă cu autoritate negustorul, şi cele două namile au şi-nhăţat

strâns pe domnul, fiecare de câte o mână... Orice luptă ar fi zadarnică!

— Luaţi-i sacul! ordonă aspru negustorul. Oamenii ascultă.

— Legaţi-l bine!...

Pe urmă, cătră domnul, care tremură din toate încheieturile şi nu protestează câtuşi de

puţin faţă cu aşa sălbătăcie:

— Apoi, de când mă freci, amice! cât o să umblu după d-ta?... Cognac, a?... extrafin...

Ţigarete, a?... Regale, a?...

Amici

Domnul Mache şade la o masă în berărie şi aşteaptă să pice vreun amic; e vesel şi are

poftă de conversaţie. N-aşteaptă mult. Peste câteva momente, iată că-i soseşte unul dintre

cei mai buni amici, d. Lache. D. Lache e fără chef. S-apropie şi şade şi el la masă.

Cititorul mă va ierta că nu dau nici o indicaţie de ton, de acţiune şi de gamă

temperamentală în tot decursul dialogului - indicaţie atât de necesară pentru citire caldă -

şi va suplini însuşi cu imaginaţia această lipsă.

Lache: Bonsoar, Mache.

Mache: Bonsoar, Lache.

L.: Ai venit de mult?

M.: Nu... De vreo zece minute... Iei o bere?

L.: Iau.

M.: Băiete! două mari... *(Către Lache:)* Da... ce ai? te văz cam...

L.: Nu prea am chef... Sunt obosit... Am stat azi-noapte târziu la Cosman, până la ziuă.

M.: Cu cine?

L.: Cu nişte amici... Am vorbit foarte mult de tine.

M.: Da?... Ce?

L.: E!... mai nimic... fleacuri! Nu ştii cum sunt oamenii noştri?

M.: Adică... cum? mă vorbea de rău?... mă-njura...

L.: Uite, vezi! ăsta e cusurul tău - exagerezi.

M.: N-ai spus tu?

L.: Ce-am spus eu? nu ţi-am spus nimica... Ţi-am spus că aşa sunt oamenii... Tu vrei

numaidecât să te laude toată lumea, şi să nu-ndrăznească nimeni să-ţi facă o critică, fie

cât de mică. Vezi, ăsta e cusurul tău - prea te crezi.

M.: Ba nu mă crez deloc, să mă ierţi; da mă mir că nu găsiţi alt subiect de conversaţie

decât pe mine...

L.: Daca a venit vorba... Mai la urmă, nu te-a vorbit nimeni de rău pe faţă... fireşte că n-ar

fi întrăznit: ştie ce buni prieteni suntem... Da ştii, aşa ciupeli.

M.: Cam ce?

L.: Secături... Mai ales unul dintre el nu te poate suferi, şi ţi-e amic.

M.: Cine-i ăla?

L.: Ei! asta e!... Ce-ţi pasă?

M.: Aş vrea să-l ştiu.

L.: Nu se poate.

M.: Parolă de onoare că nu-i cer nici o socoteală; n-am să-l fac niciodată să-nţeleagă că

am aflat ce-a spus...

L.: Mai întâi, nici nu ştii ce a spus...

M.: Ce-a spus?...

L.: Uite, ăsta e cusurul tău - eşti curios.

M.: Bine, frate, fireşte că sunt curios să aflu ce se spune pe socoteala mea, mai ales de

amici, ca să ştiu cui să mă încrez, cum să mă apăr.

L.: Mai luăm câte una mică?

M.: Da.

L.: Băiete, două mici...

(Pauză. Chelnerul aduce paharele cu bere.)

M.: Ei?

L.: Ei!...

M.: Ei! ce spunea amicul?

L.: Nu te poate suferi... Nu ştiu cum venise vorba de oameni deştepţi, şi zic eu: „Uite,

Mache e băiat deştept”... că ştii că eu te-am considerat întotdeauna ca foarte deştept, nu

că mi-eşti amic, fiindcă mai la urmă, dă-mi dai voie şă-ţi spun, n-am nici un interes să-ţi

fac curte... Acu, ce să mai vorbim?... te cunosc şi mă cunoşti, slavă Domnului! toate

defectele le pot avea; dar trebuie să mărturisiţi toţi că am şi eu o calitate - sinceritatea; şi-

ţi spun sincer că mi-ar părea foarte rău să vie tocmai amici şi să zică, mă-nţelegi...

M.: Bine, monşer, cine zice?

L.: Tu.

M.: Eu?

L.: Văz că te uiţi la mine aşa, cu un aer care de! parcă vrei să-mi zici că nu crezi.

M.: Da mai întâi ce să crez? că nu mi-ai spus nimic. Mi-ai spus că unul dintre amicii cu

cari erai aseară nu mă poate suferi, şi că tu ai susţinut că eu sunt deştept.

L.: Am susţinut, fireşte.

M.: Dar amicul meu, care nu mă poate suferi?

L.: Apoi tocmai la asta vream s-ajung; dar dacă mă întrerupi mereu! Uite, vezi! ăsta e

cusurul tău - întrerupi!

M.: Ei! iaca nu mai întrerup; spune, ascult.

L.: Când am zis eu că eşti deştept, întâi a zâmbit aşa, adică: „Prost eşti!" mie, şi pe urmă

zice: „O fi deştept, nu zic; dar e cam... zevzec".

M.: Zevzec!

L.: Zevzec.

M.: Ei! după ce mă judecă dumnealui pe mine că sunt zevzec?

L.: După multe, cari le spunea el...

M.: Cam ce?

L.: Că ţi-ai neglijat totdeauna slujba...

M.: Nu-i adevărat!

L.: Că era să te dea afară până acum de vreo trei ori...

M.: Minte!

L.: Că joci cărţi, şi râd toţi de tine ca de o mazetă!

M.: Eu, mazetă!

L.: Că bei...

M.: Ce beau?... două-trei pahare de bere pe zi.

L.: Că te-ai însurat fără zestre.

M.: Treaba mea!... Ce măgar!... Mă rog ţie, cine e măgarul ăsta, aş vrea să-l ştiu...

L.: Ţi-am zis de la început că nu ţi-l spui.

M.: De ce să nu mi-l spui, dacă zici că mi-eşti amic sincer.

L.: Ca să mă pui de faţă?... N-am poftă.

M.: Pe onoarea mea că nu... Îţi jur pe ce am mai scump că nici n-am să-i pomenesc

vreodată. Vreau să-l ştiu numai, ca să mă feresc de el şi să-l despreţuiesc.

L.: Nu se poate, Mache.

M.: Pe onoarea mea! Mă rog ţie, spune-mi-l.

L.: Uite, vezi, ăsta e cusurul tău - eşti indiscret. Înţelege româneşte că nu ţi-l spui. Eu am

toate defectele câte pofteşti; da trebuie să mărturisiţi toţi că am şi eu o calitate - eu sunt

discret... nu-mi place să umblu cu plosca.

M.: Atunci dă-mi voie să-ţi spun că nu-mi eşti amic cum te credeam.

L.: Eu! nu-ţi sunt amic ţie? eu? Bravos! Mersi...

M.: În sfârşit, un amic...

L.: Dacă sunt eu prost... şi-ţi spun... da iacă tac... şi aldată să-mi dai cu tifla dacă ţi-oi mai

spune ceva... *(Către chelner:)* Băiete, încă două mici...

M.: Şi... numa atâta a zis amicul de mine?

L.: A zis mai multe... Da-n sfârşit, ce-ţi pasă?

M.: Nu-mi pasă nimic... dar sunt curios să văz până unde merge mişelia omului... Zici că

mi-e amic.

L.: Bun.

M.: Amic de-aproape?

L.: Da.

M.: Şi ce mai zicea?

L.: Nu-ţi mai spui, că te superi... Că asta trebuie să mărturiseşti şi tu că e cusurul tău - te

superi.

M.: Pe onoarea mea, nu mă supăr...

L.: Zicea de nevastă-ta... că...

M.: Că ce?

L.: Că... În fine, prostii! ce să-ţi mai spui?... Da! dar i-am tăiat nasul. Nu-ţi permit, zic, să

te atingi, mă-nţelegi, de onoarea femeii amicului meu!

M.: Cum! pe onoarea nevestii mele?

L.: Că e prea frumuşică şi prea tânără pe lângă tine; că te-a luat fiindcă era săracă, dar...

M.: Dar ce?

L.: Că la teatru mereu... Zic: „Are lojă gratis!” - „Da - zice el - la Şosea cu bicicleta de

două ori pe zi, dimineaţa şi seara?” - „Tot gratis!” zic eu. - „Da vara la Sinaia, tot gratis?

zice el; de unde atâta lux?”

M.: Mare canalie!

L.: Şi pe urmă a făcut aluzie aproape pe faţă la un alt amic...

M.: La cine?

L.: Nu-ţi spun...

M.: Ascultă-mă, Lache! să ştii că mă supăr serios!... Trebuie numaidecât să-mi spui...

L.: Dacă nu vreau.

M.: Trebuie să vrei! auzi! fiindcă-ţi trag palme, mă-nţelegi!

L.: Ei, uite, vezi? ăsta e cusurul tău - eşti violent.

M.: Cusur, necusur, numaidecât să-mi spui la cine a făcut infamul aluzie?

L.: Vrei numaidecât să ştii?

M.: Da!

L.: La Fănică.

M.: La bărbatul, sorii nevestii-mi! la cumnatu-meu?

L.: La Fănică, la cumnatu-tău.

M.: Mizerabilul! canalia! Cine e? trebuie să-mi spui numele lui!

L.: Uite, vezi? ăsta e...

M.: Nu vreau să ştiu nimic!... Trebuie să mi-l spui!...

L.: Nu-ţi spun!...

M.: Îţi trag palme, mă-nţelegi!

L.: Ia poftim!... Ei! apoi nu mă lua aşa repede, că... Auzi dumneata! Dar nu strici tu; eu

stric... Viu şi-ţi dau de ştire să te păzeşti de amici, să nu te-ncrezi în oricine ca un zevzec,

şi-ţi atrag atenţia asupra ce spune lumea despre onoarea ta şi a nevestii, şi tu, în loc să-mi

mulţumeşti, te răţoieşti la mine... O să mă faci să te evit altă dată...

M.: Care va să zică, nu vrei să-mi spui?

L.: Nu.

M.: Mersi.

(Cheamă pe chelner şi plăteşte. Pauză lungă, în timp ce Mache bate toba cu degetele pe

masă, având aerul că plănuieşte ceva adânc. Un muşteriu nou-venit, anume Tache, se

apropie de masa celor doi amici.)

Tache: Bună seara.

Lache şi Mache: Bună seara.

Tache: Mare secătură eşti, amice Lache... Mă faci să-mi pierz noaptea până despre ziuă,

să te aştept ca un caraghios la Cosman.

Lache: Mă rog ţie, scuză-mă... Eram zdrobit de oboseală; nu mai puteam; am stat să mă

odihnesc şi eu o noapte ca oamenii; m-am culcat de la opt aseară.

Mache *(drept în picioare, izbucnind furtunos)***:** A! care va să zică te-ai culcat devreme! n-

ai fost az-noapte la Cosman?... Acu ştiu cine e amicul... Poftim *(Două palme straşnice şi*

pleacă.)

Lache: Uite, vezi! ăsta e cusurul lui - e măgar!... şi violent!... şi n-are manieră!

Antologie...

Sunt în lume amatori de fel de fel de colecţiuni curioase — şi multe am văzut, de valori

incalculabile.

În clasele primare, odinioară, cunoşteam un băiat care avea o colecţie de peste cinci mii

de nasturi; mai târziu, am admirat la un tânăr zeci de albumuri pline de fotografii de

femei frumoase; apoi, la un bărbat, două colecţiuni: una, de cărţi poştale ilustrate, şi alta,

de cărţi de citit, strânse încet-încet, de pe la prieteni uituci, unele neilustrate.

Acum, în urmă, am făcut cunoştinţa unui domn care posedă o colecţie de scrisori

anonime — cea mai preţioasă desigur din câte, felurite, mi-a fost dat să văd... De la soaţă

pe ale soţului, de la părinţi pe ale copiilor, de la soacră pe ale ginerelui, de la stăpâne pe

ale slujnicelor — ori, viceversa; unele cumpărate, altele dăruite, altele subtilizate; în fine

— de unde, cum, cu ce răbdare, cu câte sacrificii le-a adunat — numai el ştie...

Cunoscându-i slăbiciunea, i-am dus şi eu o anonimă, primită zilele trecute, în care o

veche prietină (indubitabil, e dumneaei), iscălind „câţiva admiratori de odinioară", mă

picneşte, vorba de pe vremuri, la coada işlicului... Posesorul colecţiei mi-a mulţumit; dar,

deşi l-a primit, n-a rămas, cum m-aşteptam, destul de încântat de specimenul meu...

— Ei! mi-a zis; în genul ăsta, am mult mai picante.

— Tocmai d-aceea doresc să văd şi eu mai de aproape colecţia d-tale şi, dacă-mi permiţi,

să copiez câteva...

— Bucuros, îmi răspunse el; trebuie însă să te ajut, fiindcă d-tale, mai puţin cunoscător în

materie, ţi-ar veni greu să faci repede o bună selecţie din atâtea pachete.

— Domnul meu — îl întreb, după ce-i mulţumesc de atâta amabilitate — cum îţi explici

d-ta obiceiul ăsta de a scrie scrisori anonime?

— E foarte uşor de explicat... Pe de o parte, lipsa de ocupaţie serioasă şi de griji proprii;

pe de alta, ceva mai adânc... Exigenţele sociale paralizează adesea francheţa onestă; un

individ nu le poate uşor înfrânge în orce moment; în faţa lor devine laş; poate însă avea

curaj să fie franc pe ascuns. E greu să arunci cu noroi în obrazul cuiva când îl întâlneşti

ziua-n amiaza mare faţă în faţă-n lume; noaptea însă, după spartul luminaţiilor, pân

îmbulzeală, poţi să-l murdăreşti pe la spate de sus până jos... Va bănui aproape sigur pe

cine l-a murdărit: atât mai bine! te ştie fără a-ţi putea cere socoteală... Şi mai ales sexul

slab, mai delicat, are nevoie de anonimat, ca să-şi poată descărca sincer şi leal tot fundul

sufletului...

Nu i-am prea înţeles bine explicaţia, şi, fără a mai discuta, m-am mărginit a lega câteva

flori din grădina lui într-un buchet... îl dedic blondei anonime care mi-a scris sâmbătă, în

ajunul învierii; i-l dedic, în speranţa că, după modelele acestea, îmi va scrie în curând mai

picant ca la prima încercare — încai, nu numai dumneaei şi eu să avem mulţumire, ci şi

posesorul colecţiei clasice, atât de cunoscător şi, prin urmare, de pretenţios în materie...

Iată.

*

Preastimată doamnă, nu toate mamele sunt devotate cum sunteţi dv., ceea ce ar trebui să

le fie tot ce e mai sacru. Şi eu sunt tată de familie, vă-nţeleg şi vă admir. De aceea, în

interesul scumpei dv. copile, aşa de castă, dar totuşi orbită de un amor nenorocit, mă

grăbesc a vă pune în vedere că acela căruia vreţi să-i încredinţaţi viitorul ei este un om

pierdut. Pe lângă viţiul alcoolismului şi al variaţiei în ultimul grad, a fost şi în spital şi are

şi patima foiţelor, care, în calitatea sa de mânuitor de bani publici, poate, desigur, îl va

duce la ultima treaptă, pe banca infamiei, condamnat de justiţie pentru atât de colosale

delapidări, ca mulţi alţi nenorociţi de această tristă speţă. Mi-am împlinit misiunea în

conştiinţă. Rămâne ca dv., ca mamă devotată, înainte de a face pasul fatal, să avizaţi cu

perspicacitate. (iscălit) Un bun tată de familie.

*

(De aceeaşi mână, pe acelaşi fel de hârtie şi cu aceeaşi cerneală; cu aceeaşi dată pe

stampila poştei.)

Tânărule, eşti în vârsta frumoasă a iluziunilor, când inima se deschide ca o floare cu toată

sinceritatea... Onest, activ, fără nici un viţiu, virtuos, apreciat de superiori, iubit de

inferiori, viitorul îţi surâde. Nu mai poţi trăi singur; doreşti, după ce ţi-ai cucerit o

frumoasă situaţie prin propriile merite, ca fiu al operelor d-tale, şi eu cel dântâi te stimez

pentru asta, să ai o soţie dulce spre a împărtăşi, la căldura căminului conjugal, bucuriile

senine, şi, ca într-un mic paradis intim, a avea în jurul d-tale fructul amorului onest, micul

îngeraş, care să te încânte cu zâmbetele şi cântecele sale... Iată un sublim ideal; dar... este

un dar... de la paradisul închipuit şi până la infernul real, nu este, vai! decât un pas!

Gândeşte bine în ce familie intri. Mama, o bătrână cochetă, care a ruinat doi bărbaţi.

Zestrea promisă, o minciună sfruntată, nemaiavând decât şandramalele îngropate la

Credit şi pensia nenorocitului căzut victima luxului şi desfrâului lor; căci mama

denaturată a încurajat apucăturile fiicei — ce naşte din pisică — iar aceasta mai poate în

orice caz face carieră romantică, dar nu copii. Întreabă pe omul ştiinţei, un mamoş, dacă o

pretinsă demoazelă de 28 de ani, care până azi are la activul ei

trei-patru avorturi clandestine, cunoscute de toată lumea, mai are şanse a deveni mamă. Ia

bine seama! Luxul şi devergondajul atâtor femei de această tristă speţă au aruncat pe

mulţi mânuitori de bani publici, naivi ca d-ta, în braţele prăpastiei dezonoarei! Mi-am

împlinit misiunea în conştiinţă. Rămâne ca d-ta, tânăr luminat, înainte de a face pasul

fatal, să avizezi cu perspicacitate. (iscălit) Un binevoitor matur.

*

Stimate domnule, d-ta munceşti la ţară pe ploaie şi pe arşiţă, asudând ca un biet hamal;

iar consoarta d-tale îi trage la Franţişbat checocuri apilpisite cu baronii cu pinteni, şi pe

urmă, noaptea pe lună, în otomobil, sus la munte... Să vă dea Dumnezeu şi copii, că stare

v-a dat destulă! (iscălit) Un chelner de la Kurhaus din Franţisbat.

*

(Mână, hârtie, cerneală, stampilă, aceleaşi.)

Stimată doamnă, d-ta te canoneşti la cură de apă minerală, exilată în Franţişbat, iar

boierul d-tale face cură de şampanie la Lăptărie, cu marchizele apilpisite, cu taraful lui

Ristache Ciolacu şi cu cinci muscali cu cauciuc cu zece franci pe ceas până la ziuă... Să-ţi

trăiască scumpul bărbăţel! (iscălit) Un chelner de la Lăptărie.

*

Cher Monsieur, est-ce que les superbes cornes dont votre charmante epouse, la petite

Esméralde, vous coiffe, avec la collaboration si assidue de votre brave neveu, Monsieur

le sous-lieutenant de Petits-Rouges, Arthur, ne vous gênent point lorsque, le soir, vous

vous mettez au lit? Dites-nous, s'il vous plaît... Si elles ne vous gênent pas du tout, tant

mieux! Nous vous souhaitons un doux dodo! (iscălit) Plusieurs voisins curieux.

(Pe româneşte: Dragă domnule, spune, rogu-te, când te aşezi seara în pat nu te supără

mândrele coarne cu care te-mpodobeşte iubita soţie, Smărăndiţa, cu colaborarea atât de

stăruitoare a bravului d-tale nepot, d. sublocotenent de roşiori, Artur? Dacă nu te supără

de loc, atât mai bine! îţi dorim să faci nani frumos! (iscălit) Mai mulţi vecini curiosi.)

*

Ilustre fruntaş, eu nu umblu niciodată cu plosca minciunilor; mi s-a părut degrădător să

scrie un cetăţean independent anonime. Totuşi, azi, trebuie să recurg la asta, ceea ce în

principiu detestez; dar ţiu, ca român, la dv., gloria partidului şi a ţării. Vă atrag deci

atenţia asupra unui individ periculos care vă-nconjoară; acesta este d. Mandalache, ce-i

mai zice şi Capsomanul, şi, în interesul partidului nostru, vă sfătuiesc a nu-i mai acorda

încrederea nelimitată de care se bucură astăzi, jucând pe devotatul fidel; căci vă garantez

că este spionul partidului contrar, plătit din fondurile secrete (ruşine!) o pot proba oricând

cu documente zdrobitoare. Până atunci, trăiască partidul nostru! (iscălit) Un fanatic

partizan al dv., alegător col. I de Cameră si Senat.

*

Doamnă directoare, eleva Lucy N., din clasa V, are o purtare urâtă în societate,

conversând totdeauna intim cu ofiţeri şi elevi din şcoala militară pe Calea Victoriei chiar

târziu; şi primeşte mereu poezii şi cărţi postale cu poze de amor, etc. etc. Pentru prestigiul

şcoalei dar, vă denunţăm ca să luaţi urgent măsuri severe; aminteri, cu regret, vom fi silite

a face reclamă ministerului relativ la tristul exemplu de imoralitate. (iscălit) Mai multe

mame îngrijate.

*

Preacuvioase părinte Matache, ca să ştii cât ţi-a zburat din căldăruşă la 1 aprilie, întreabă

pe Tanase rahagiul de câţi gologani a vândut rahat şi bastonache lui Giurgică, băiatul care

ţi-a purtat căldăruşa; şi să-ntrebi şi pe tat'său, paracliserul: cine ţi-a şters basmaua cu ouă

roşii, care a zburat când v-aţi încurcat la pelin, a treia zi de Paşti, cu partidul, în colţ la

Savu, în odăiţă, pe-nfundatele? (iscălit) Un creştin enoriaş.

*

Sărut mâna, cuconiţă; prin această mică epistolă, venim să vă facem un denunţ, că

alaltăieri, când a îngropat-o pe răposata cucoana mare, dv. nu ştiţi, c-aţi plecat cu cupeaua

de la cimitir, şi aţi lăsat lui Ioniţă, feciorul dv. de încredere parale să dea la sârmanii

cerşetori, şi el a luat toate paralele, şi la sârmanii cerşetori i-a înjurat şi nu s-a-ndurat să le

dea nici măcar un franc de parale. Să ştiţi cine e domnul Ioniţă şi cum ţine la onoarea dv.

(iscălit) Mai mulţi cari au asistat.

*

Domnule Jorj, desigur nu vei declara unde ai petrecut noaptea de vineri spre sâmbătă,

căci ţi-e teamă, ca un laş, să nu-ţi spulbere creierii protectorul tău, a cărui casă o

dezonorezi cu infama complice. Dar ai aflat, poate, că în aceeaşi noapte s-a întâmplat

nenorocirea junei orfane Matilda G., cu a cărei mătuşe şi tutoare se ştie ce prietenie

strânsă ai cultivat până la scandalul actual cu soţia maiorului... Sunt o persoană leală; nu

voi a-ţi ascunde nimica; află dar că, tot

astăzi, am înaintat parchetului alăturata scrisoare. Cred că de astă dată ţi s-a înfundat! nu-

ţi mai rămâne decât să-ţi tragi singur un glonţ!

„Domnule procuror, un cetăţean care doreste să aducă un serviciu justiţiei imparţiale a

ţării sale vă atrage serioasa atenţie asupra faptului că, în afacerea cadavrului Matildei G.,

d. Jorj P... n-a fost până acum citat nici ca informator, deşi sunt de notorietate publică

relaţiile sale de până ieri cu tutoarea nefericitei victime. Vă asigur, totuşi, că numitul

domn n-ar putea răspunde clar unde a petrecut în noaptea crimei misterioase; căci acasă

n-a fost; a plecat de cu seara, afirmând că merge la Ploeşti pentru afaceri; dar desigur nu

va putea dovedi că a fost acolo, căci a fost... în altă parte, de unde s-a-ntors a doua zi

foarte emoţionat, în dezordine şi confuz, cum poate mărturisi chiar bătrâna lui mamă,

care s-a speriat când l-a văzut; şi n-a ieşit trei zile din casă, dând ordine stricte să nu

primească pe nimeni, că trage cu revolverul. În interesul instrucţiunii, mă abţiu

deocamdată de a da acestea la lumina publicităţii. (iscălit) Un om de bine."

*

Domnule Nădrăgilă, suntem nişte persoane de gust, care te cunoaştem din vedere şi

cărora ne erai oarecum simpatic până-n zilele trecute, când te-ai înţolit în costum complet

de Paşti. Să crezi, domnule Nădrăgilă, că cu mult regret venim a-ţi scrie că eşti chiar

ridicul în acele haine, si că o singură iluzie ne mai rămâne despre gustul d-tale: cum te

ştim pârlit, poate nu l-ei fi cumpărat din biata lefşoară; ţi le-o fi dat cineva de pomană, de

sărbătorile Paştelui... Să-i zici bodaproste şi să le porţi sănătos; dar să ştii că faci cu ele un

efect caraghios, de care te deplângem, dragă domnule Nădrăgilă... Tot mai bine ai face să

le păstrezi în gardirop, să aibă la vreme cu ce să te-ngroape! (iscălit) Câteva dame cărora

le-ai fost odinioară simpatic.

*

Respectabile domnule Mache, băiatul dv. Lache din clasa II gimnazială, am onoarea a vă

spune că o să aibă notă rea la conduită ca să rămâie repetent, pentru că înjură de grijanie

şi de ceară foarte trivial, şi e dator la bragagiu, şi vinde cărţile la ovrei pe bulevard,

scriind scrisori anonime la şcoala profesională de fete, şi fumează intimclub. (iscălit) Un

bătrân amic sincer.

Arendaşul roman

— Şi zici că te-am încărcat cu zece zile de praşilă, măi Ioane, aşa?

— Păi?... eu ştiu că le-am făcut.

— În doi ani de când sunt aici, numai tu nu te-ai dat pe brazdă, aşa?

— Păi, cocoane, am casă grea...

— Apoi eu n-am casă grea, măi Ioane? Vezi bine, patru copii aci, două fete la oraş în

pension...

— Auleo, ai şi la oraş!!

— Doi băieţi la Paris...

— Săracii de noi!!

— Vezi că şi eu am greutăţi, mă Ioane.

— Da, cocoane, însă eu zic că fiecare să-şi crească copiii.

— Apăi eu ţi-i dau ţie să-i creşti, mă Ioane?

— Nu, cocoane, dar cu praşila, drept şi drept.

— Stăi să-ţi dau eu drept, mă Ioane. Se apropie de ţăran şi începe să-i care la pumni în

cap. Ţăranul iese năucit şi se duce la primărie să se jeluiască. După un ceas se iveşte

primarul cu căciula în mână la poarta boierului.

— Dar ce-a făcut blestematul ăla de Ion, cocoane?

— Nu-i treaba ta, primarule; ia vezi să am mâne oameni la muncă, şi nu uita de datoria

aia, ştii, c-apoi...

— Bine, cocoane, sărut mâna.

A doua zi Ion se duce cu o petiţie la subprefect; acesta pune rezoluţie, recomandând

petiţia primarului.

Primarul, văzând pecetea tactului, zice ţăranului:

— Ce mi-o dai mie? Arat-o boierului.

— Ce, să mă bată iar? Arată-i-o dumneata.

— Ba eu nu mă duc la el, că m-apucă de datorie.

Ţăranul se duce la târg cu chirie şi dă o hârtie prefectului, jeluindu-se de încărcarea la

datorie din partea arendaşului şi de bătaie.

Prefectul nu-şi mai vede capul de treburi, căci e aproape să se declare o dizidenţă în

partidul local guvernamental, şi dacă guvernul pierde câţiva partizani, pierde şi el funcţia

şi... are familie grea.

Deci, recomandă subprefectului plângerea ţăranului. Şi subprefectul, având de regulat

oarecare interese private cu arendaşul, trimite pe ţăran acasă, spunându-i că-l ajunge pe

drum.

Şi-l ajunge în adevăr şi-l şi lasă.

Sosind în comună, trage fireşte la arendaş.

Mănâncă, bea bine, doarme un ceas, două, vine la primărie la braţ cu arendaşul şi cheamă

pe ţăranul cu hârtia la cercetare.

Îndată ce ţăranul se iveşte, arendaşul, roşu de furie, începe să-i strige:

— Opincarule, mămăligarule, ţopârlanule, să mă dai tu pe mine în vileag?!...

Se apropie încet de el şi începe să-i care la pumni în cap. Subprefectul zice cu blândeţe:

— Cocoane Arghir, cocoane Arghir...

Însă arendaşul e prea mânios ca să-l audă. Dă înainte şi tocmai după ce oboseşte, iese pe

uşă răcnind:

— Să te saturi de cercetare!

Când ţăranul îşi mai vine puţin în fire, subprefectul îl întreabă:

— Ei, ia spune, cum a fost...

— Păi dumneata nu văzuşi?

— Lasă asta, ailaltă.

— Ailaltă întocmai ca şi asta, încă una şi zac toată vara şi la iarnă mor de foame. Mai

bine îi fac acele zece zile şi Dumnezeu o şti...

— Ei, uite aşa mai vii d-acasă; măi omule, când ţăranii şi arendaşul trăiesc bine, le merge

cu spor la toţi; înţelegerea, dragostea între săteni şi arendaşi este mana lui Dumnezeu

pentru unii şi pentru alţii... că, nu-nţelegi tu?... omul cu bine şi cu pace, mă-nţelegi,

devine că poate pentru ca să, mă-nţelegi, să... cum să zic.?... să... în sfârşit, să fie toate cu

bine şi cu pace.

Şi tot aşa, un ceas întreg, subprefectul îi dă sfaturi, neuitând a vorbi de grija guvernului

pentru ţărani, de legile ce face guvernului pentru apărarea ţăranilor ş.cl., ş.cl.

Apoi face un raport prefectului, răspunzând la rezoluţie că părţile s-au împăcat**.**

Aşa să mor!

Am avut să fac multe alergaturi săptămânile trecute: peste cinci mii de kilometri în drum-

de-fier. Am ostenit destul; dar nu-mi pare rău... cu prilejul acesta am făcut o foarte

plăcută cunoştinţă un drum rar

O zi întreagă, până la Budapesta, l-am admirat numai de la distanţă; neştiind bine decât

limba noastră, n-am avut îndrăzneala, cât mi-era de simpatic, să m-apropii de el şi să intru

în vorbă. L-am văzut în vagonul-restaurant, înconjurat de alţi călători, conversând cu ei în

mai multe limbi străine nemţeşte, ungureşte, italieneşte, franţuzeşte un poliglot în toată

puterea cuvântului.

Om tânăr, cam de treizeci de ani foarte elegant; deschis la privire şi la vorbă; vesel,

deştept, vioi; plin de glume şi, mai presus de toate, om umblat.

Ceasuri întregi am tras cu urechea la conversaţia lui cu ceilalţi călători, şi, din câte am

putut înţelege, am rămas cu convingerea care, mai târziu, trebuia să mi se confirme cu

prisos că mă aflu în faţa unui om extraordinar.

Acest tânăr, nu numai că ştia atâtea limbi, dar cunoştea de aproape şi ţările lor: vorbea

despre toate regiunile Europei civilizate, în lungul şi-n latul continentului, cu mai mare

siguranţă decât aş îndrăzni eu să vorbesc despre mahalalele pe unde am copilărit; şi, după

cum se vedea bine, impresiile ce le comunica erau de tot proaspete: de ieri, din Germania

de alaltăieri, din Franţa; de acu trei zile din Italia!... un fel de pasăre călătoare care, cu o

privire, din înălţimi, apucă fizionomia întreagă a părţii globului unde şi-a petrecut vara,

şi-i strigă din depărtare, de sus, pe limba ei: „Să ne mai vedem cu bine la anul!.

Dar nu numai atâta! Tânărul călător nu trecea prin lume ca o pasăre; era o minte

cugetătoare, înavuţită cu frumoase învăţături ştia tot ce se petrece în lumea mare şi-n cea

mică. Vorbea, în perfectă cunoştinţă de cauză şi cu egală competenţă, despre greva

sindicalistă din Franţa; despre reforma financiară a Germaniei; despre mişcarea

sufragetelor din Englitera; despre expoziţia secesioniştilor din Berlin; despre ultimele

creaţiuni a lui Carusso şi a lui Rostand; despre situaţia incomodă a sultanului detronat, ca

şi despre puiul de girafă fătat săptămâna trecută în grădina zoologică de la Hamburg etc.

etc.

Politică, finanţe, mode, navigaţie fluvială, maritimă şi aeriană, industrie, arte, teatre,

muzică, sport, mai cu seamă sport toate, toate erau clar şi metodic aşezate în această

puternică minte de om, şi prin urmare, la nevoie, metodic şi clar expuse.

Şi toate astea, cu o siguranţă, o dezinvoltură şi o volubilitate încântătoare, spre uimirea

tuturor ascultătorilor. Ce păcat, m-am gândit eu, că nu ştiu o limbă străină, să fi intrat şi

eu în vorbă. Câte lucruri aş fi putut afla şi învăţa de la un om atât de ştiut şi de

comunicativ!

Dar pe când gândeam astfel, iată că intrăm în gară la Budapesta, unde trebuie să cobor şi

să aştept câteva ceasuri până la plecarea trenului către Bucureşti. Omul extraordinar

coboară şi el şi dispare spre părerea mea de rău, prin mulţime. Lung o să mi se pară

drumul fără el, care m-a făcut, de ieri până azi, să nu bag seama cum a trecut atâta vreme!

Alerg repede la controlorul vagoanelor de dormit, să m-asigur din vreme de un pat de

clasa a doua dacă voi avea noroc să găsesc, fiindcă e totdeuna îmbulzeală şi locurile se

vând mai dinainte. Dar am noroc; din întâmplare, în ziua aceea, sunt puţini călători;

locurile toate sunt libere; am să fiu singur într-un compartiment de patru paturi... atât mai

bine! nu ai totdeauna noroc să dai peste tovarăşi de drum interesanţi şi plăcuţi.

Ceasurile de aşteptare au trecut foarte încet, şi mi s-au părut fireşte foarte lungi; dar, cât

de încet, ceasurile tot trebuie să treacă; şi cât de lungi sa fie, tot le-nghite vremea pe unele

după altele. Şi aşa, pe la două şi jumătate, m-am suit în vagonul de dormit la patul cu

numărul 13.

Ş-apoi mai spun unii ş-alţii că 13 e număr fără noroc! N-apuc să mă aşez bine la locul

meu şi să scot o carte de citit din săculeţ, şi cine intră, cu zgomot mare, în acelaşi

compartiment?... Cine? tânărul meu! extraordinara pasăre călătoare! care ocupă în faţa

mea locul cu numărul 11.

Mă salută foarte graţios, pare că mă recunoaşte. Eu, vădit mulţumit că-l revăz, îi răspund

şi mai graţios, şi gândesc aşa: de data asta, fiindcă suntem numai doi într-un

compartiment, am să intru în vorbă franţuzeşte, ori nemţeşte, cât mă pricep. Şi pândesc

momentul când să atac.

Dar până să încep eu, el, care şi-a aruncat ochii pe cartea mea de citire lăsată pe

mescioară, îmi zice zâmbind foarte amical:

— Dumneata ştii româneşte?

Înecat de admiraţie şi de bucurie, nu pot răspunde decât prin altă întrebare:

— Cum? dumneata... ştii şi româneşte?

— Perfect! răspunde omul extraordinar.

— Domnule, zic eu, nu-ţi poţi închipui câtă plăcere îmi face să călătoresc cu un om aşa

de umblat ca dumneata! Crede-mă că tot drumul de aseară şi până adineaori am regretat

că nu cunosc şi eu o limbă străină, să pot intra în conversaţie cu un tovarăş de călătorie

aşa de spiritual şi care ştie atâtea!

Tânărul mi-a mulţumit de compliment, şi din momentul acela am fost buni prieteni.

Câtă admiraţie îmi inspirase în ajun nu fusese nimica pe lângă ce trebuia să-mi inspire de

acuma-ncolo. Cum se poate un om să-i ia atâtea! Fenomenal!

Să las că ştie pe dinafară toată muzica din Prinţesa dolarilor şi din Văduva veselă, cu

cuvintele cupletelor în nemţeşte şi-n româneşte; căci asta se poate atribui talentului şi

memoriei, care adesea nu dovedesc prea mult în privinţa inteligenţei; clar ceea ce m-a

ameţit a fost cunoaşterea amănunţită a împrejurărilor politice de la noi. Astfel, de la

dânsul am aflat...

că arhiducele moştenitor al tronului Austro-Ungariei va veni să facă o vizită la Curtea

noastră, şi că vizita aceasta are o mare însemnătate politică;

că Alexandru Davila deschide la toamnă un teatru nou naţional în Bucureşti;

că, pentru moment, nu se face nici o remaniare în cabinetul Brătianu, fiindcă nu s-a putut

ajunge încă la o înţelegere între cadrele vechi liberale şi generoşi, aşa că intrarea lui Stere

şi a lui Radovici în minister nu se poate face decât la toamnă;

că magaziile economatului C.F.R. de la gara Filaret au ars până-n pământ, iar pagubele se

ridică la peste trei milioane;

că bietul nostru Marion, poetul inimitabil al soacrelor, a dispărut dintre noi;

că Take Ionescu dezminte că ar fi declarat lui Costică Arion cum că i-ar conveni să mai

rămână mult liberalii la putere;

că recolta, dacă nu vine ploaie cât de curând, este foarte ameninţată în partea de jos a

României; ş.cl., ş.cl;

şi toate aceste afirmaţiuni, confirmate cu: „aşa să am noroc!... aşa să trăiesc!... „aşa să

tiorăsc!... aşa să am parte de sănătate!... aşa să mor!

După acestea, începe să cânte ceva din repertoriul lui Ristache Ciolacu, pe care-l

cunoaşte personal de la Lăptărie, precum cunoaşte personal pe toate personalităţile

noastre din lumea politico-economică, finanţiară, artistică etc.

Dar numai pe ale noastre le cunoaşte?

În Paris, în Berlin, în Viena, în Milano, peste tot, pe toţi îi cunoaşte:

— Aşa să am parte de ochii mei!

Pe urmă, îmi povesteşte cum a ars balonul lui Zeppelin, Oi mamă!, şi cum el îi spusese

mai dinainte contelui că are să se întâmple o nenorocire:

— Aşa să trăiesc, dacă nu i-am spus! parcă nu i-am spus! Trecem, după asta, iar la

politica românească...

Lui Stere i-a spus el să nu intre până n-are o siguranţă solidă, să nu paţă şi el cu liberalii

ce a păţit Take cu conservatorii:

— Aşa să mor, dacă nu i-am spus!

Apoi, de la politică, trecem la teatru...

Cea mai mare artistă dramatică tot Sară Bernhard rămâne, deşi şi Suzanne Despres este

admirabilă; dar creaţia cea mai frumoasă a Sarei nu este nici Dama cu camelii, nici

LAiglon, ci Frui-frui; rolul cel mai elegant:

— Aşa să am bine, dacă nu i-am spus deja la Paris!... de ce să nu-i spui?... parcă mi-e

frică?...

După atâtea minuni câte am auzit, pe la unu după miezul nopţĭi, dorind somn uşor

tovarăşului de călătorie, m-am culcat la locul meu, pe când el fredona încă un cuplet de

operetă.

A doua zi dimineaţa ne-am deşteptat pe teritoriul românesc.

Până la Bucureşti, am mai auzit destule. Pe la Chitila, am îndrăznit să-l întreb pe omul

meu ce e de felul lui. Am aflat...

E voiajor... în branşa ilustrate, poştale...

Cu toată veselia lui, are cauze să fie trist: fiind ocupat în Olanda cu aşteptarea uşurării

reginei Wilhelmina, a scăpat ocazia să lanseze o serie de ilustrate române pentru jubiloi.

— Aşa să mor!

Bacalaureat

Când ies de dimineaţă din casă; o trăsură din trap mare intră pe strada mea; în trăsură,

madam Caliopi Georgescu, o bună prietină. O salut respectos. Cum mă vede, opreşte

trăsura, înfigând cu putere vârful umbreluţei în spinarea birjarului.

— Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiându-mă.

— La dumneata veneam! răspunde cucoana emoţionată.

— La mine?

— Da... Te rog să nu mă laşi!

— Să nu mă laşi! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată

amiciţia: să vedem cât ne eşti de prietin!

— Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

— Poţi!... să nu zici că nu poţi!... ştiu că poţi!... trebuie să poţi!

— În sfârşit, ce e? de ce e vorba?

— Dumneata cunoşti pe... Ştiu că-l cunoşti!

— Pe cine?

— Ţi-este prietin... ştiu că ţi-e prietin! să nu zici ca nu ţi-e prietin!...

— Cine?

— Popescu, profesorul de filosofie.

— Suntem cunoscuţi, ce e drept; dar chiar aşa buni prietini, nu pot să zic.

— Las' că ştiu eu...

— Ei?

— Ei! trebuie numaidecât să te sui în birje cu mine, să mergem la el, să-i vorbeşti pentru

Ovidiu.

Cititorul trebuie să ştie că madam Caliopi Georgescu are trei copii — Virgiliu, Horaţiu şi

Ovidiu Georgescu. Virgiliu este în anul al treilea la Facultatea de drept, Horaţiu în al

doilea, şi Ovidiu vrea să intre în anul întâi, la aceeaşi facultate. Ovidiu trece acuma

examenul sumar de şapte clase liceale, şi, cu toată bravura lui, pe cât spune cocoana

Caliopi, după ce a biruit toate obiectele, s-a-nţepenit la Morală.

— Închipuieşte-ţi, zice mama emoţionată. Să-l persecute pe băiat! să-i zdrobească

băiatului cariera!... Cum este el simţitor, e în stare să se prăpădească... Ştii ce mi-a zis?

„Mămiţo, dacă pierz un an, mă omor!..." E în stare, cum e el ambiţios... închipuieşte-ţi,

să-i dea nota 3, şi lui îi trebuie 6... Şi la ce? tocmai la Morală... Acu, dumneata îl cunoşti

pe Ovidiu de când era mic... Ştii ce creştere i-am dat!...

— Ei! bravo!

— Auzi, tocmai la Morală... Suie-te, te rog.

Şi, zicând acestea, cucoana îmi face loc lângă dumneaei în trăsură.

— N-ar fi fost mai bine, madam Georgescu — zic eu — să fl mers d. Georgescu în

persoană la profesor?... Ştiţi..., d. Georgescu, om cu greutate... ca tată, altfel... Eu... de...

străin...

— Aş! ţi-ai găsit! Georgescu! nu-l ştii pe Georgescu ce indiferent e cu copiii? Daca ar fi

fost după Georgescu, nici Virgiliu, nici Horaţiu n-ar fi fost în facultate... Despre partea lui

Georgescu, rămâneau băieţii fără bacaloriat!... Suie-te, te rog!

— Dar nu e nevoie de trăsură, madam Georgescn, mă duc pe jos.

— Vai de mine! daca avem trăsură... Suie-te, [te] rog...

A trebuit să mă sui, şi am plecat.

— Unde mergem? întreb eu pe cucoana Caliopi.

— La profesorul...

— Nu ştiu unde şade...

— Ştiu eu... ce-ţi pasă! La dreapta, birjar!

Şi cucoana loveşte tare cu umbreluţa peste braţul drept al birjarului.

— Mână mai iute!

Loveşte la stânga, loveşte la dreapta, apoi iar la dreapta, apoi la stânga; în fine, înfige iar

vârful în spinarea birjarului, care opreşte.

— Uite — zice madam Georgescu — căsuţele ale galbene de lângă băcănie; intri în curte,

casele din fund, la dreapta... Acolo şade... Eu te aştept aici.

Mă dau jos din birjă şi pornesc, ridicând rugi călduroase la cer, să dea Dumnezeu să nu

fie acasă d. profesor de filosofie. Intru, ajung la locuinţa lui, bat. Cerul n-a voit s-asculte

rugile mele: d. profesor este acasă... Cum să încep? Să-l iau pe departe... zic:

— Frate Popescule, ciudate sunt şi programele şi regulamentele şcoalelor noastre: prea se

dă o importantă egală tuturor obiectelor de studiu, şi asta este dăunător mersului, adică,

vreu să zic, progresului; căci, în definitiv, ce vrea să facă şcoala din tinerile generaţiuni,

cari vin şi caută, mă-nţelegi, o cultură sistematică, pentru a deveni cetăţeni utili, fiecare în

ramura sa de activitate socială?...

Profesorul se uită la mine aiurit, fără să-nţeleagă. Eu urmez...

— Bunioară, am văzut absurdităţi în şcoalele noastre; am văzut copii cu excelente

aptitudini la studii, condamnaţi a sta un an repetenţi, fiindcă n-au avut notă suficientă la

muzică sau la gimnastică... înţelegi bine că un an de întârziere, pentru inaptitudme la

muzică sau la gimnastică!... Dar asta, trebuie să convii şi dumneata, e tot aşa de absurd ca

şi când ai împiedica pe un tânăr dispus să înveţe Dreptul, să piarză un an, fiindcă nu e tare

la Morală... Ce are a face Morala cu cariera de avocat, pe care vrea tânărul să o

îmbrăţişeze?... Ba nu, spune d-ta!

Profesorul holbează ochii la mine şi mai aiurit... Văzându-l aşa, îmi zic: „nu merge! nu

merge cu sistema mea pe departe! trebuie apucat boul de coarne!"

— Uite, frate Popescule, să lăsăm chestiile de principiu. Ştii de ce am venit la d-ta?

— Ba!

— Am venit să te rog să dai lui Ovidiu Georgescu — pe care l-ai examinat ieri la Morală

şi i-ai dat nota 3 — să-i dai nota 6...

— !

— Să nu zici că nu poţi!... ştiu că poţi! trebuie să poţi!

— Atunci trebuie să le dau la toţi...

— Să le dai la toţi!

— Bine, dar...

— Să nu zici că nu poţi!... Ştiu că poţi! trebuie să poţi!... să le dai la toţi! Sunt toţi copii

de familie bună!

Profesorul — e şi el om de familie bună - zice:

— Bine! dacă sunt de familie bună, vom cauta să le dăm la toţi nota 6.

— Îmi promiţi?

— Pe onoarea mea de profesor!

Am plecat încântat. Madam Georgescu mă aştepta foarte nerăbdătoare:

— Ei?

— Ei, le dă la toţi.

— Cum, la toţi?

— Fireşte... fiindcă toţi sunt de familie bună.

— Cum, de familie bună?

— Ca Ovidiu.

— Nu-nţeleg.

— Le dă — zic eu — notă bună la toţi băieţii.

— Şi lui Ovidiu?

— Mai ales... Le dă nota 6 la Morală, pentru că toţi sunt de familie bună.

După-amiazi, primesc de la madam Georgescu o scrisorică, prin care mă anunţă că

Ovidiu a obţinut nota dorită si mă roagă să iau prânzul deseară la dumnealor. Se-nţelege

că n-am lipsit a profita de graţioasa invitaţiune.

A fost o masă splendidă. S-a băut şampanie în sănătatea lui Ovidiu Georgescu, urându-i-

se o strălucita carieră. Cocoana Caliopi, în culmea fericirei, a sărutat cu toată căldura pe

iubitul ei prâslea, cu examenul căruia s-a încheiat deocamdată palpitaţiile ei de mamă.

— Uf! mi-a zis norocita matronă română, oferindu-mi un pahar de şampanie; am scăpat!

Am dat şi bacaloriatul ăsta!

Boborul

În secolul nostru s-a născut şi s-a sfârşit un stat foarte interesant, pe care nu-i este permis

unui istoric conştiincios să-l piarză din vedere. Voi să vorbesc despre Republica de la

Ploeşti, un stat care, deşi a durat numai vreo cinsprezece ore, a marcat desigur o pagină

celebră în istoria contemporană. Născută din, prin şi pentru popor, pe la două ceasuri în

dimineaţa zilei de 8 august 1870, tânăra republică a fost sugrumată în aceeaşi zi pe la

ceasurile patru după-amiazi. Nu face nimica! mărirea şi importanţa statelor nu se judecă

după extensiunea şi durata lor, ci după rolul mai mult sau mai puţin strălucit pe care l-au

jucat în complexul universal.

Cadrul meu e prea strâmt ca să pot închide într-însul istoria generală a veselei republice

podgorene. Voiesc numai să contribuiesc şi eu la consemnarea materialului necesar unui

viitor istoric; şi sunt autorizat a o face - eu am fost cetăţean al acelei republice. Am asistat

la mărirea şi decadenţa ei, şi nu în calitate de gură-cască, ci în calitate oficială. Când

poporul a călcat poliţia, eu m-am repezit şi am dezarmat pe un subcomisar de serviciu,

luându-i sabia din cui. M-am încins cu ea, şi am avut norocul să treacă atunci pe lângă

mine Prezidentul Republicei. Eram de şaptesprece ani; înfăţişarea mea hotărâtă atrase

privirile Prezidentului - mă numi subcomisar în locul zbirului pe care-l dezarmasem.

Astăzi, când sper că s-a prescris vina mea contra monarhiei, am curajul s-o spun cu

mândrie. Da, am fost unul dintre cei mai aprigi susţinători ai ordinii în Republica

Ploeştilor. Ceasuri glorioase, n-am să vă uit! Şeful meu, poliţaiul, era simpaticul şi bravul

Stan Popescu, unul dintre cei 1.000 ai lui Giuseppe Garibaldi - volintir în Italia, volintir

într-o revoluţie polonă, vrăjmaş jurat al tiranilor şi frate pasionat al poporului. Cu astfel

de şef, mergi în foc bucuros pentru o idee mare.

De cu seară din ajun, 7 august, mai mulţi conspiratori, între cari şi Stan Popescu,

aşteptând veşti (de unde? istoria nu poate încă spune), jucaseră, în salonul de la otel

"Moldova", la chilometru. Ce însemnează la chilometru? E un joc inocent, foarte puţin

complicat - iată. Jucătorii, indiferent de numărul lor, se aşează la o masă în colţul unui

salon. Se aduce fiecăruia câte o sticluţă de vin. Încep să bea. Când unul şi-a isprăvit

porţia, aşază sticla goală pe jos, lângă zid, în lungul salonului. A doua sticlă golită, o

aşază cu fundul în gâtul celei dintâia, şi aşa mai departe, până când şirul sticlelor ajunge

la zidul din potrivă - la chilometru. Cel ce a ajuns mai întâi la chilometru a câştigat

partida - ceilalţi trebuie să-i plătească sticlele băute, în proporţie dreaptă cu numărul de

sticle ce le lipseşte lor până la ţintă. Se înţelege, când jucătorii sunt toţi de talie, se-

ntâmplă să se joace o contra şi adesea partida să fie remisă. În seara aceea, Stan câştigase

cu mare avans partida-ntâia.

Pe la unu trecute, după miezul nopţii, când era să se-nceapă o nouă partidă, se aud trei

lovituri rare în geam. Toţi jucătorii, uitând de petrecerea lor inocentă, se ridică încruntaţi.

Tocsinul sunase. Cauza sfântă a poporului îi chemă pe câmpul de onoare. Era ceasul

acţiunii... Toţi pornesc tăcuţi şi hotărâţi în grămadă. Ies pe gangul otelului şi apucă spre

obor. Pâlcuri-pâlcuri vin din toate părţile; se contopesc toate grămadă; cu cât înaintează

acest brav popor, cu atât numărul sporeşte.

La 2 şi jum. despre ziuă, telegraful e în mâna republicanilor; toate firele rupte şi mai ales

casa confiscată.

La 4, uşile temniţei de pe drumul Rudului se deschid pentru câţiva republicani închişi în

prevenţie.

La 5, batalionul de linie din cazarma de la Sf. Nicolae face act de supunere în mânile

Prezidentului.

La 5 şi jum., poliţia republicană este organizată; poporul, ca gardă civică a Republicei, e

înarmat cu săbii confiscate de la pompieri şi de la ipistaţi, cu puşti de vânat, cu pistoale şi

reteveie.

La 6, în Piaţa Unirii plină de popor - tocmai pe locul unde se ridică astăzi mândră statua

Libertăţii (cetăţenilor ploeşteni, Naţiunea recunoscătoare!) - Prezidentul, urcat pe un

scaun de tocat cârnaţi, citeşte actul solemn al întemeierii Republicii.

La 7, se desfundă în toate răspântiile boloboace, în sunetele marşului eroic de la '48.

La 8, o parte din popor, cu poliţaiul şi un taraf de lăutari, mergem la grădina

Lipănesculuí.

Aci, pe iarbă, se-ncinge un ziafet nepomenit în analele celor mai bătrâne republice.

Grătarele sfârâie aruncând în aer valuri de miros fierbinte şi gras, ca nişte altare antice pe

cari se ard ofrande unui zeu tutelar. Canalele o dată deschise nu se mai închid.

Boloboacele golite se rostogolesc hodorogind departe, ca nişte ruginite instituţiuni ce nu

mai corespund exigenţelor moderne, şi, în locul lor, se-mping cu greutate alte boloboace

pline, ca nişte reforme pe cari le reclamă spiritul progresist al timpului şi interesele vitale

ale societăţii. Ce veselie! ce avânt! ce entuziasm!... A! sunt sublime momentele când un

popor martir sfarmă obedele şi cătuşele tiraniei şi, aruncându-le departe, tare de dreptul

său, fără ură, uitând trecutul odios, închină des, dar sincer, pentru sfânta Libertate şi - te

pupă! O!

Eram la Lipănescu-n grădină de vreo câteva ceasuri. Uraganul entuziasmului creştea

mereu, când o onoare nenchipuită veni să-l ridice la paroxism. Prezidentul - el, în

persoană! - urmat de un adiutant, veni să viziteze petrecerea noastră populară şi să spargă

o oală cu poporul lui. Marele om ne zise câteva cuvinte. Era încântat de purtarea bravilor

săi ploeşteni, cari au ştiut ca totdeauna să se sacrifice pentru libertate. A fost un fanatism;

o furie! Oalele toate de pământ, căciulile-n sus şi "Ura! Vivat Republica!" Prezidentul a

plecat, luând cu dânsul pe Stan Popescu, poliţaiul... Încet-încet, cu ultimii cârnaţi, cu

ultimele fleici şi oale, se strecură şi poporul martir... Probabil cheltuiala frugalei gustări

populare rămase să fie trecută în viitorul buget al Republicei.

Mi-adusei aminte că am părinţi, cari m-aşteptau, şi mă dusei degrab acasă încins cu sabia

mea peste jiletcă. Răposata mama era foarte bună, dar o femeie de moda veche, un spirit

reacţionar; era departe de a-nţelege importanţa politică a formelor democratice. Aflase tot

ce se petrecea în oraş şi tremura de grija mea văzând că nu viu la dejun. Mi-a făcut o

scenă grozavă - că de ce m-am amestecat cu derbedeii, că doresc s-o fac de râs în mahala,

că vreau să grăbesc, poate, sfârşitul lui tata, care era greu bolnav; pe urmă mi-a poruncit

aspru să rămân acasă; în zadar am protestat; în zadar i-am spus, arătându-i arma, că am o

funcţiune publică de îndeplinit: mi-a luat sabia, pe care a aruncat-o, unde? nu ştiu, şi mi-a

încuiat ghetele şi pălăria în scrin. O săptămână m-a ţinut astfel captiv, până s-a potolit

primejdia. Atât mai bine! Când eu plângeam acasă de ciudă soarta ruşinoasă a săbiii

mele, ce se-ntâmpla în inima Republicei?

Pe la trei şi jumătate după-amiazi, în vagoanele de material ale liniei ferate Bucureşti-

Ploeşti, atunci încă-n construcţie, sosea grabnic în Republică un grozav oaspete. Ce era?

Era Reacţiunea. Reacţiunea cu tot ce are ea mai oribil şi mai hidos - un batalion complet

de vânători sub comanda maiorului Gorjan. Cum puseră piciorul pe pământul sacru,

începură vânătoarea după republicani. Reacţiunea căuta însă mai cu seamă pe Prezident;

dar acesta, printr-o inexplicabilă coincidenţă, ieşise prin graniţa de răsărit a Republicei,

bariera Bucovului, pe când Reacţiunea intrase pe graniţa de apus, bariera Rudului. În trei

ceasuri de goană, vânătorii arestară mai bine de şease sute de copii ai poporului. Puşcăria

şi patru hanuri, prefăcute în puşcării, gemeau de republicani. Cuminte mama! Dumnezeu

s-o odihnească! Era o femeie fără multă învăţătură, dar ce prevedere politică! Dacă mă

prindea Reacţiunea cu sabia la brâu!

Reacţiunea restabili cu brutalitate statu quo ante. Pe Prezident l-au prins călăreţii

prefecturii către seară de tot, pe drumul Buzăului, dincolo de Lipia, la vreo două poşti

departe de graniţele răsăritene ale Statului său. Când i-au strigat călăreţii din goană:

"Stăi!" el, care era pe jos, a avut curajul să stea. Iar când l-au întrebat: "Ce făceai aici?" el

a răspuns scurt: "Mă plimbam". Şi fiindcă este indiferent, când te plimbi, dacă te plimbi

aşa ori aşa, l-au pus mizerabilii să se plimbe-napoi. Tot înapoi şi iar înapoi! niciodată

înainte! iată deviza Reacţiunii.

Dar poliţaiul?... Ce se făcuse Stan Popescu? Se dusese să ia în posesiune jeţul lui de

muşama în cancelaria poliţiei. De două zile nu dormise... Partida la chilometru... apoi

alergăturile cu poporul... pe urmă festivitatea de dimineaţă la Lipănescu... entuziasmul...

Se simţea zdrobit, şi era atât de plăcută răcoarea în cancelarie. O dulce aromeală, foarte

naturală după atâtea emoţiuni, după atâta triumf, îi apăsa cu putere brava cerbice. Omul

îşi încrucişă mânile pe biuroul său, îşi aşeză bine capul şi, gândind cu drag la viitorul

tinerei Republice, adormi butuc.

Pe dânsul îl căutau mai întâi după Prezident - a cărui urmă o aflaseră şi în goana căruia

porniseră călăreţii - şi l-au şi găsit. Maiorul Gorjan, dând uşa de părete, intră cu zbirii săi

în cancelarie. Poliţaiul horcăie cu capul pe masă. Maiorul face patru paşi mari şi trage o

puternică lovitură cu palma pe masă. Stan Popescu tresare cu ochii cârpiţi.

– Cine te-a pus pe tine aici? răcneşte straşnic reacţionarul.

– Boborul! răspunde foarte răguşit republicanul.

Atâta i-a trebuit Reacţiunii! Când a auzit de bobor, a turbat: l-a şi-nhăţat pe Stan şi,

valvârtej cu el, drept la hanul Călugărului!

Aşa s-a sfârşit cu Republica noastră! Aşa Reacţiunea a sfâşiat cea mai eroică pagină a

liberalismului român!

Boris Sarafoff

Pe vremea conflictului româno-bulgar...

La cunoscuta ospătărie Enache, în compartimentul popular, unde unele feluri de bucate se

servesc şi cu jumătatea de porţie, se află, către ora două după amiazi - oră la care toată

lumea de rând a plecat de la dejun - o companie de patru tineri, urmând o dispută destul

de animată.

Cine sunt aceşti tineri?

Asta puţin importă. Să zicem că-i cheamă A, B, C şi D.

Ce sunt aceşti tineri?

Asta importă mai mult, şi asta o s-o înţelegem, dacă vom urma cu atenţie călduroasa lor

dispută.

Să ascultăm...

A. (către D.): Poftim! două fără douăzeci şi cinci! Unde e?...

D. (foarte îngrijat): Ştiu eu?... în orice caz, nu stric eu!

A. (către D.): Da' cine? eu?...

B. (către D.): Dumneata strici, fireşte! Dacă nu erai dumneata, nu-i pierdeam urma! nu ne

scăpa aşa!

C. (către D.): Dacă dumneata nu te simţeai capabil să-l aduci negreşit, de ce te-ai băgat?

D.: Domnilor, eu vă spun că vine, mi-a zis că vine, dar că nu ne mai spune nimic. I-am

promis pe parola de onoare că nu-l mai întreb nimic, şi mi-a promis negreşit să dejuneze

aci cu noi: trebuie să vie! peste putinţă să nu vie!... Câte ceasuri sunt?

C.: Două fără douăzeci!... (dezolat:) Nu mai vine!

A. şi B. (dezolaţi): Nu mai vine!

C. (către D.): Pentru ce n-ai stat la uşe, să-l iei în trăsură când a ieşit?

D. (dezolat): Am stat... la uşa dinspre Doamna Bălaşa, pe unde iese totdeuna...

B.: Ei?

D.: Am stat până la unu... A-nceput ploaia... Am reintrat în palat, l-am căutat la biuroul

lui... Plecase!...

A.: Ieşise pe uşa principală dinspre cheiul Dâmboviţii!

B. (către D.): Vezi că eşti zevzec?

D.: De ce? domnule?

B.: Fiindcă trebuia să bănuieşti că-ţi poate scăpa... De ce l-ai pândit la uşa palatului? Nu

ştiai că palatul mai are şi alte ieşiri? Trebuia să-l aştepţi la uşa cabinetului când iese... Ai

văzut cum ţi-a tras chiulul?

Oricine înţelege, crez, din această fierbinte convorbire, că cei patru tineri nu pot fi decât

nişte infatigabili reporteri de ziar, şi că persoana căreia i-au pierdut urma, fiindcă a ştiut

să le scape cu atâta dibăcie, nu poate fi altul decât inteligentul jude de instrucţie de pe

lângă onor. trib. Ilfov, simpaticul meu amic J. Th. Florescu, care a mandat şi ordonat

tutulor agenţilor forţei publice să-i aducă, de unde or şti, pe numiţii Boris Sarafoff,

Vladimir Kovaceff, D. Davidoff, D. Troleff, D. Iconomoff şi Al. Burlacoff, pentru a fi

ascultaţi asupra inculpărilor ce li se aduc pentru faptele prevăzute şi penate de art. 47

combinat cu art. 226 şi 332 din cod. pen.!

Dar până să execute agenţii forţei publice ordinul neobositului jude de instrucţie, să

urmăm a asculta disputa tinerilor reporteri...

C.: Domnilor, ora este două fără un sfert... Crez că e de prisos să mai aşteptăm... (Cu

ironie:) Să mulţumim amicului D. ... de inteligenţa cu care a ştiut să conducă urmărirea

omului nostru şi să mergem să ne vedem de treburi.

A. şi B. (cu mult sarcasm către D.): Mersi, monşer...

D.: Dar...

Toţi ceilalţi trei: Mersi, monşer, şi la revedere...

Zicând acestea, pornesc să iasă. Dar D., atins până-n suflet de maliţiozitatea confraţilor, li

se pune în cale şi, emoţionat, după ce a făcut, încruntându-şi fruntea, apel la o inspiraţie,

le zice cu un ton suprem:

– Domnilor! un moment!... Ştiu unde este!... Câte ceasuri sunt?

– Două fără zece.

– Staţi aci! Vă conjur să mă aşteptaţi o jumătate de oră... Dacă la două şi douăzeci nu sunt

cu el aici, atunci... vă dau voie să nu mă mai stimaţi... Mă duc! Vi-l aduc!! Trebuie să vi-l

aduc!!!

Şi zicând acestea, omul rănit de sarcasmul confraţilor, şi iritat de chiulul fugarului

urmărit, a pornit ca glonţul unui anarhist.

Deşi sceptici în privinţa rezultatului promis cu atâta avânt, cei trei confraţi se hotărăsc să

aştepte, şi, pentru a scurta chinul aşteptării, comandă o semi-baterie cu sifon. Dar n-apucă

să vină băiatul, şi o birjă, cu coşul ridicat şi cu burduful tras, se opreşte din goana mare

dinaintea ospătăriei.

Un moment, birjarul, un muscal, vorbeşte cu muşteriul, apoi desprinde burduful.

Muşteriul se dă jos şi intră în compartimentul popular al ospătăriei. Muscalul a şi plecat.

Muşteriul cel nou este un om înalt şi bine făcut; ochi pătrunzători; fruntea mică, încadrată

într-un păr aspru şi des, de coloare castanie bătând în roşcat ruginiu; bărbia şi buza

încadrate asemenea în nişte mustăţi şi o barbă de acelaşi fel şi aceeaşi coloare. E îmbrăcat

într-un chip neobişnuit în oraşele europene - haine de dimie groasă, tivite cu şiret de lână,

dar croite tot nemţeşte, însă cam nepotrivite pe trup; pe dasupra, un fel de ipingea de aba

pentru vreme rea; în cap, o şapcă de plisă neagră cu cozoroc de piele, cum sunt şepcile

birjereşti; în picioare, cizme mari, răspândind mirosul caracteristic al iuftului rusesc

îngrijit cu untură de peşte.

Acest tip exotic, de o înfăţişare foarte hotărâtă şi energică, atrage fireşte atenţia de argus a

celor trei tineri confraţi, cari-şi schimbă, ca nişte fulgere, priviri arzătoare de mirare şi

curiozitate. Tipul se duce la o masă mai departe de ei, lângă fereastră, trage cu precauţie

perdeluţa - care, în compartimentul unde se servesc unele feluri de bucate şi cu jumătatea

de porţie, stă totdeuna dată la o parte - şi dă să se aşeze pe scaun. În mişcarea ce face ca

să-şi ridice vingherca de la spate aşezându-se, îi cade din buzunar, făcând mult zgomot,

un revolver de calibru mare, ca revolverele milităreşti, împreună cu o carte de vizită.

Vădit contrariat de aceasta şi neputându-şi îneca o exclamaţie de necaz, s-apleacă, ia

repede arma şi o pune la loc în buzunar. Apoi, bate tare în masă.

Băiatul intră cu semi-bateria comandată de cei trei confraţi, le-o aşează pe un scaun şi

trece la noul-sosit.

– Listî! zice tipul cu tonul aspru şi cu un pronunţat accent străin.

Băiatul dă lista.

– Ţuicî şi ciorbî schembe şi ărdei! comandă tipul.

Cei trei confraţi privesc aiuriţi, pe când tipul, ca şi cum ar pricepe că este obiectul celei

mai diabolice scrutări, îşi mută scaunul, întorcându-le spatele.

– Carta de vizită a rămas jos! şopteşte unul dintre confraţi. Uite, jos! între piciorul

scaunului, la stânga, şi-ntre piciorul mesei, la piciorul lui...

În adevăr, tipul, grăbindu-se să-şi ridice arma, a uitat jos carta de vizită.

– Ce-i de făcut, să punem mâna pe ea?

– Bine să-i fie lui d. judecător! Vezi? daca nu fugea de noi şi venea să dejunăm

împreună!... Vezi ce a pierdut!

– Şi dobitocul de D. aleargă cine ştie pe unde după dumnealui!

– Atât mai rău pentru ei! şi atât mai bine pentru noi!

– Ce-i de făcut?

– Ce-i de făcut?

– Ce-i de făcut?

Toate aceste replici se urmează pe şoptite foarte repede, pe când tipul, care şi-a mâncat

ciorba de schembea, comandă:

– Vărzî! porţii mare, mî! şi ărdei şi vin!

– Şi pe urmă? întreabă băiatul.

– Pî urmî, fleicî şi ărdei!

Până să execute băiatul comanda, tipul se scoală de la masa lui şi, cu mâinile la spate, se

duce să se uite la reclama ilustrată, atârnată pe peretele dimpotrivă. Unul dintre confraţi

se scoală şi se repede spre masa de la care s-a ridicat tipul; dar tipul iute se-ntoarce în loc,

îl ajunge la masă, tocmai când vrea să s-aplece spre piciorul din stânga al scaunului, şi-l

împinge binişor, dar cu destulă putere, la o parte. N-a trebuit mai mult decât trei-patru

secunde, ca să se săvârşească această manoperă. Tipul se aşază la loc pe scaunul lui, de

astă dată cu mai multă precauţie ca întâia oară, iar tânărul ziarist merge să facă asemenea

la masa lui. De astă dată carta de vizită nu se mai vede; a dispărut sub talpa ciubotei din

stânga a stăpânului ei. Confraţii îşi muşcă buzele.

– Să dăm de ştire poliţiei!

– N-am făcut nimic!... Trebuie să ştim noi mai întâi cine e tipul ăsta. Dacă este ce

bănuiesc eu, apoi atunci captura lui s-o facem noi... şi atunci să poftească iar d. judecător

să ne mai facă fasoane!

– Unde dracul e dobitocul de D.?

– E două şi jumătate...

– Crezi că mai vine?... E ruşine să se-ntoarcă singur...

Pe când şoptesc acestea tinerii noştri, tipul se scoală şi, trecând pe lângă ei, cu capu-ntors

fără să-i privească, iese, cine ştie pentru ce, pe uscioara care duce în dosul ospătăriei. A

ieşit urmărit de privirile celor trei confraţi, şi n-a apucat să se-nchiză bine uscioara după

el, şi toţi trei au dat să se repează la piciorul stâng al scaunului... Nenorocire! Carta de

vizită lipseşte din locul ştiut.

– I s-a lipit de talpa cizmei! zice unul dezolat.

Şi toţi se-ntorc în loc, şi toţi dau un ţipăt de triumf... în adevăr, carta s-a lipit de talpa

cizmei; dar cizma trecând pragul uscioarei, carta s-a dezlipit. Este colo jos, murdărită de

noroiul de pe talpă, dar sclipind totuşi ca un soare strălucitor. O ridică şi - ce citesc?

Boris Sarafoff, president de Comite macedo-andrinopolitain, Grand Maître etc. etc.

El! Boris Sarafoff! la Bucureşti!! Boris Sarafoff!!!

– Boris Sarafoff trebuie prins! prins de noi!

Cât e de scurtă viaţa omului, progresul n-ar fi fost posibil, dacă omul n-ar fi avut darul să

înveţe din păţeala altuia, să se folosească de experienţa aproapelui său. Astfel, o amintire

trecu ca un fulger prin mintea celor trei tineri confraţi: cum scăpase judecătorul de

instrucţie din mânile amicului lor D.? foarte simplu: pe când D. îl pândea, de bună-

credinţă, la o uşe de ieşire a palatului, d. judecător ieşise pe alta. Dar dacă D. ar fi avut

inspiraţia să-l pândească la uşa de ieşire a cabinetului, pe d. judecător, aşa e că nu-i putea

scăpa? Prin urmare: numai o uşe de ieşire are ospătăria Enache? Nu! are trei. Care va să

zică, dacă, pe când dânşii îl aşteaptă pe Sarafoff în compartimentul unde se servesc unele

mâncări şi cu jumătatea de porţie, îi vine numitului Sarafoff inspiraţia să plece pe altă

ieşire?

– Dar nu şi-a terminat dejunul... A comandat fleică...

– Ce-are a face! A simţit că e bănuit şi fireşte a renunţat la fleică.

– Dar cum să plece? nu şi-a plătit socoteala...

– Ba ce! un asasin să mai aibă aşa scrupuluri...

– Dar ipingeaua şi-a lăsat-o-n cui... trebuie să vie să-şi ia ipingeaua! mai ales că afară e o

ploaie teribilă.

– Aş! un om aşa de îndrăzneţ ca Sarafoff are să se teamă de ploaie! vezi bine!

Se-nţelege că toate aceste raţionamente, pentru care mie-mi trebuiesc atâtea cuvinte

greoaie, s-au săvârşit într-o clipă printr-o schimbare de priviri - tot aşa, într-o noapte

adâncă, la sclipirea fulgerului, se vede o cale limpede. Nu e vreme de gândit prea mult!

Cei trei confraţi ies pe urmele lui Sarafoff, trec pe lângă bucătăria ospătăriei şi merg spre

fund, să se pună de-aproape la pândă. La zgomotul paşilor lor, răspunde o tuse înfundată:

Sarafoff n-a scăpat! Sarafoff este acolo! Îl aşteaptă...

– Dar dacă sparge zidul şi iese prin curtea de-alături?... şopteşte unul.

– Mai aşteptăm câteva momente şi, dacă nu iese, spargem uşa, intrăm după el şi-l

scoatem de urechi afară!

Sarafoff nici gând n-a avut să fugă... Apare foarte liniştit... Cu aceasta îşi susţine totdeuna

prestigiul un om reputat îndrăzneţ - cu liniştea. La înfăţişarea lui Sarafoff, care ţine mâna

dreaptă în buzunarul unde e revolverul, cei trei confraţi fac un pas înapoi; el înaintează un

pas; ei fac doi înapoi, el doi, ei trei... Aceasta, nu doar de laşitate... E o tactică prudentă:

vor să-l înconjure, să-i ia orice posibilitate de mişcare, să-i taie toate ieşirile. Astfel, unul

merge la portiţa gangului de serviciu, altul la uşa compartimentului celui mare, şi celălalt

la uşa compartimentului unde Sarafoff s-a întors, s-a reaşezat la masă şi continuă să

dejuneze cu liniştea celei mai nevinovate conştiinţe. A! criminalul! Dar de data aceasta

nu mai scapă! El va fi prins de cei trei bravi jurnalişti, care-l vor da pe mâna justiţiei

implacabile şi incapabile a-l apuca fără ajutorul lor. Şi cu această ocaziune, se va vedea o

dată mai mult cât se poate câştiga când totul merge după principiul aşa-numitului

"schimb de bune procedeuri". Dacă în trista afacere bulgaro-macedo-română, justiţia a

făcut colosale servicii presei, apoi, în schimb, presa, prin cei trei valoroşi membri ai ei, va

fi făcut un serviciu imens justiţiei, dându-i în mână pe numitul Boris Sarafoff, creierul şi

sufletul infernalului complot bulgar, pentru a fi ascultat asupra inculpărilor ce i se aduc

pentru faptele prevăzute şi penate de art. 47 combinat cu art. 226 şi 332 din cod. pen.

Sarafoff a terminat dejunul şi a plătit socoteala. După reverenţele ce i le face băiatul care

a primit plata, se poate crede că Sarafoff a fost galantom şi a dat un bun bacşiş. Tânărul

reporter, care stă la pândă, simte un fior: Sarafoff s-a ridicat de pe scaun... Desigur vrea

să plece... A sosit deci momentul suprem. Dacă asasinul, văzându-se în faţa primejdiei de

a fi prins, în desperarea lui, trage?... Un aşa om e capabil de orice! Dar prima emoţie

trece: tânărul vede că Sarafoff n-are deloc intenţia să plece, şi mai observă că bulgarul n-

are câtuşi de puţin aerul că ar lua seama la dânsul.

Sarafoff s-a ridicat de la masă şi se plimbă de colo până colo, parcă ar aştepta pe cineva!

Asta ar fi şi mai frumos! Ar avea haz să fie aici, la Enache, convocat comitetul macedo-

andrinopolitan.

"Să aşteptăm dar!" îşi zice tânărul.

Câteva momente se petrec fără ca să se schimbe ceva, material sau psihic, în situaţiunea

aceasta aşa de încordată. Dar o birje se opreşte dinaintea ospătăriei, şi din birje se coboară

tânărul D., care a-alergat până acuma după judecătorul de instrucţie. Confratele din uşe îl

întâmpină, şi cu tonul înecat:

– Ci, haide, nene, odată! pentru numele lui Dumnezeu! unde umbli? Aşa e că nu l-ai

găsit?

– Nu, monşer, am umblat ca un nebun peste tot; imposibil ca să-l găsesc! parcă s-a ascuns

în pământ!

– Puţin ne pasă acuma de dumnealui!... Uite-te bine la omul acesta!

Şi, zicând asta, arată pe bulgarul care, cu mâinile la spate, se uită la reclama ilustrată din

perete.

– Un bulgar, probabil!

– Da, un bulgar... Ştii anume cine?

– Cine?

Drept răspuns, confratele arată foarte discret carta de vizită plină de noroi. D. dă un

ţipăt... Bulgarul n-aude-n-a-vede. Se întoarce în loc şi urmează să se plimbe cu mâinile la

spate de colo până colo...

– Ce facem? întreabă D. uimit.

– Îl pândim aci.

– Îl denunţăm poliţiei.

– Peste putinţă! Ai răbdare... Trebuie să avem răbdare... Sarafoff aşteaptă aici pe

Kovaceff, Davidoff, Troleff, Iconomoff şi Burlacoff...

– De unde ştii?

– Ce-ţi pasă? Aici e convocat comitetul macedo-andrinopolitan... trebuie să-i prindem pe

toţi... Dacă dăm acum alarma, stricăm tot! trebuie s-avem răbdare!

– Dar ceilalţi unde sunt?

– Membrii comitetului?

– Nu! băieţii noştri.

– Sunt la posturile lor... Noi nu suntem zevzeci ca dumneata, să lăsăm ieşirile neocupate.

Până să protesteze D. contra acestei răutăţi, o altă birje se opreşte în faţa ospătăriei: este

muscalul care l-a adus aci adineauri pe prezidentul comitetului macedo-andrinopolitan.

Un tip absolut bulgăresc coboară şi intră...

– Kovaceff! şopteşte tânărul confrate către D.

Kovaceff se apropie cu mult respect de Sarafoff şi-i spune foarte încet ceva la ureche.

– Trebuie să pice şi ceilalţi! şopteşte tânărul jurnalist.

Dar Kovaceff ia ipingeaua din cuier şi o ţine lui Sarafoff, care o îmbracă pe mâneci.

– Vor să plece!

– Pleacă!

– Opriţi-vă, asasinilor! strigă cei doi confraţi tăindu-le drumul spre uşe.

Dar asasinii îndrăzneţi îi împing, făcându-şi loc de trecere.

– Săriţi! Asasinii!! Sarafoff!! Kovaceff!!!

Ceilalţi doi confraţi aleargă la acest zgomot, urmaţi de toţi băieţii de la Enache. Însă, până

să sosească toţi, Sarafoff şi Kovaceff au biruit şi au reuşit să ajungă la trăsura lor... În

luptă, Sarafoff şi-a pierdut peruca şi, punând un picior pe scăriţa trăsurii, când vor toţi să-

l înhaţe, îşi smulge barba.

Toata lumea rămâne trăsnită.

Cine?... Cine?!... Cine e Sarafoff?!

...Este inteligentul judecător de instrucţie, care ştie să scape cu atâta dibăcie de urmăririle

reporterilor! este simpaticul nostru amic J. Th. Florescu, care a mandat şi ordonat etc. etc.

Dar Kovaceff?

Grefierul lui Sarafoff.

Profitând de aiurirea urmăritorilor săi, Sarafoff s-a suit cu Kovaceff în birjă şi strigă

muscalului:

– Mână iute, gaspadin!

Birja porneşte în goană... Tânărul D. se acaţă ca ştrengarii de la mahala dinapoia trăsurii.

– Dă cu biciul dindărăt! strigă Kovaceff.

Bubico

Nouă ceasuri şi nouă minute... Peste şase minute pleacă trenul. Un minut încă şi se-

nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon... Trec de

colo până colo prin coridor, să văz în care compartiment aş găsi un loc mai comod... Aci.

O damă singură, şi-fumează, atât mai bine! Intru şi salut, când auz o mârâitură şi văz

apărând dintr-un paneraş de lângă cocoana capul unui căţel lăţos, plin de funde de

panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în

iatacul stăpânii-si.

– Bubico! zice cocoana... şezi mumos, mamă!

"Norocul meu, gândesc eu, să trăiesc bine!... Lua-te-ar dracul de javră!"

Bubico se linişteşte puţin; nu mai latră; îşi retrage capul în paneraş, unde i-l acopere iar

cocoana cu un tărtănaş de lână roşie; dar tot mârâie înfundat... Eu, foarte plictisit, mă

lungesc pe canapeaua din faţa cocoanii şi-nchiz ochii. Trenul a pornit... Prin coridor

umblă pasajeri şi vorbesc. Bubico mârâie arţăgos.

– Biletele, domnilor! zice conductorul, intrând cu zgomot în compartimentul nostru.

Acum Bubico scoate capul foarte sus şi, vrând să sară afară de la locul lui, începe să latre

şi mai grozav ca adineaori. Eu întind biletul meu conductorului, care mi-l perforează.

Conductorul face un pas către cocoana, care-şi caută biletul ei în săculeţul de mână, pe

când Bubico latră şi chelălăie desperat, smucindu-se să iasă din paner.

– Bubico! zice cocoana, şezi mumos, mamiţo!

Şi-ntinde biletul. Când mâna conductorului s-a atins de mâna cocoanei, Bubico parc-a-

nnebunit. Dar conductorul şi-a terminat treaba şi iese. Cocoana îşi înveleşte favoritul

mângâindu-l "mumos"; eu mă lungesc la loc închizând ochii, pe când Bubico mârâie

înfundat ca tunetul care se tot depărtează după trecerea unei grozave furtuni. Acum nu se

mai aude de loc. Dar auz hârşâitul unui chibrit: cocoana îşi aprinde o ţigaretă... Încă nu

mi-e somn. De ce n-aş aprinde şi eu una?

A! de degrabă să nu pierz trenul, am uitat să-mi iau chibrituri. Dar nu face nimic... S-o

rog pe mamiţa lui Bubico... Scot o ţigaretă, mă ridic şi dau să m-apropiu de cocoana. Dar

n-apuc să fac bine o mişcare, şi Bubico scoate capul lătrându-mă mai furios decât pe

conductor; latră şi chelălăie şi tuşeşte şi...

– Bubico - zice cocoana - şezi mumos, mamiţico!

"Lovi-te-ar jigodia, potaia dracului!" zic în gândul meu. N-am văzut de când sunt o javră

mai antipatică şi mai scârboasă... Dacă aş putea, i-aş rupe gâtul.

În zbieretele desperate ale lui Bubico, mamiţica îmi dă s-aprind. Îi mulţumesc şi m-aşez

în locul cel mai depărtat din compartiment, de teamă că n-am să mai pot rezista pornirii şi

am să-i trag la cap când şi l-o mai scoate din paner.

– Frumuşel căţel aveţi, zic eu cocoanii, după câteva momente de tăcere; da' rău!

– Aş! nu e rău, zice cocoana; până se-nvaţă cu omul; dar nu ştiţi ce cuminte şi fidel este,

şi deştept! Ei bine! e ca un om, frate! doar ca nu vorbeşte...

Apoi către paner, cu multă dragoste:

– Unde-i Bubico?... Nu e Bubico!...

Din paner se aude un miorlăit sentimental.

– Să-i dea mama băieţelului zăhărel?... Bubico! Bubi!!

Băieţelul scoate capul cu panglicuţe... Mamiţa-l degajează din ţoalele în cari dospeşte-

nfăşurat şi-l scoate afară. Bubico se uită la mine şi mârâie-n surdină. Eu, apucat de groază

la ideea că nenorocitul ar încerca să mă provoace, zic cocoanei:

– Madam! pentru Dumnezeu, ţineţi-l să nu se dea la mine! eu sunt nevricos, şi nu ştiu ce-

aş fi în stare... de frică...

Dar cocoana, luând în braţe pe favorit şi mângâindu-l cu toată duioşia:

– Vai de mine! cum crezi d-ta?... Noi suntem băieţi cuminţi şi binecrescuţi... Noi nu

suntem mojici ca Bismarck...

– Ha? zic eu.

– Bismarck al ofiţerului Papadopolinii.

Dându-mi această explicaţie, cocoana scoate din săculeţul de mână o bucăţică de zahăr:

– Cui îi place zăhărelul?...

Bubico (făcând pe bancă sluj frumos, cu toată cletinătura vagonului): Ham!

– Să-i dea mamiţica băiatului zăhărel?

Bubico: Ham! Ham!

Şi apucă bucăţica de zahăr şi-ncepe s-o ronţăie... Cocoana scoate din alt săculeţ o sticlă

cu lapte, din care toarnă într-un pahar; apoi:

– Cui îi place lăptic?

Bubico (lingându-se pe bot): Ham!

– Să-i dea mamiţica lăptic băiatului?

Bubico (impacient): Ham! Ham!

"Ah! suspin eu în adânc; lua-te-ar hengherul, Bubico!"

Dar cocoana apropie paharul aplecat de botul favoritului, care-ncepe să lăpăie, şi lăpăie,

şi lăpăie, până când un pasajer se arată la uşa compartimentului nostru uitându-se-

năuntru. Bubico se opreşte din lăpăit şi se porneşte să latre ca o fiară, cu ochii holbaţi şi

muşcând în sec şi clănţănind din dinţi, şi tuşind şi...

"Vedea-te-aş la Babeş, jigăraie îndrăcită!" gândesc eu, şi prin mintea mea începe să treacă

fel de fel de idei, care de care mai crudă şi mai infamă.

Pasajerul s-a retras de la geam. Bubico s-a potolit. Cocoana toarnă iar lapte-n pahar şi bea

şi dumneei. Eu simt cum mă năvălesc, din ce în ce mai irezistibile, ideile negre.

- A propos - zic eu - madam, vorbeaţi adineaori de Bismarck... al...

– Al ofiţerului Papadopolinii...

– Ei! Ce e Bismarck?

– Un dulău de curte... Era să mi-l omoare pe Bubico... Papadopolina are o căţeluşă,

Zambilica, foarte frumuşică! şade alături de mine; suntem prietene; şi dumnealui (arată

pe Bubico), curte teribilă! (Către Bubico:) Craiule!... (Către mine:) Mizerabila de

servitoare, o dobitoacă! i-am spus, când l-a dus afară de dimineaţă - că nu ştii ce curat e! -

zic: "Bagă de seamă să nu scape, să se ducă iar la Papadopolina, că-l rupe Bismarck..."

dulăul ofiţerului, care şade cu chirie la ea. (Tuşeşte cu mult înţeles.) Eu nu ştiu ce făceam

pân casă, când auz afară chelălăituri şi ţipete... Strig: "Bubico! Bubico! unde e băiatul?!"

Alerg... Mi-l aducea dobitoaca pe braţe; d-abia-l scoseseră ea şi Papadopolina şi soldatul

ofiţerului din gura dulăului. Ce să-l vezi?... tăvălit, leşinat şi moale ca o cârpă. Zic: "Vai

de mine! moare băiatul!" Stropeşte-l cu apă! dă-i cu odicolon la nas!... Ce-am pătimit,

numai eu ştiu... Două săptămâni a zăcut... Am adus şi doftor. Da-n sfârşit, slavă

Domnului! a scăpat... (Către Bubico:) Mai merge la Zambilica băiatul?

Bubico: Ham!

– Să te mănânce Bismarck... craiule!

– Ham! ham!

Şi sare de pe bancă jos în vagon şi apucă spre mine.

– Cocoană! strig eu, ridicându-mi picioarele; eu sunt nevricos, să nu se dea la mine, că...

– Nu, frate! zice cocoana, nu vezi că vrea să se-mprietinească? Aşa e el: numaidecât

simte pe cine-l iubeşte...

– A! zic eu, având o inspiraţie infernală; a! simte pe cine-l iubeşte... vrea să ne-

mprietenim!... Bravo!

Şi pe când căţelul se apropie să mă miroasă, iau un pacheţel de bonboane, pe cari le duc

în provincie, la un prietin; îl deschid, scot un bonbon şi, întinzându-l în jos, cu multă

blândeţe:

– Cuţu, cuţu! Bubico băiatul! Bubi!

Bubico, dând din coadă, se apropie mai întâi cu oarecare sfială şi îndoinţă, apoi, încurajat

de blândeţea mea, apucă frumos bombonul şi-ncepe să-l clefăie.

– Vezi că v-aţi împrietinit! zice cocoana cu multă satisfacţie de această apropiere.

Apoi îmi spune genealogia favoritului... Bubico este copilul lui Garson şi al Gigichii, care

era soră cu Zambilica a Papadopolinii, ceea ce, care va să zică, însemnează că Zambilica

este mătuşa lui Bubico după mamă... În timp ce cocoana-mi povesteşte, eu, înfrânându-

mi aversiunea şi dezgustul în favoarea unui scop înalt, întrebuinţez cele mai înjositoare

mijloace spre a intra în bunele graţii ale nepotului Zambilichii. Şi-n adevăr, Bubico se tot

apropie de mine, până se lasă să-l iau în braţe. Simt că mi se bate inima de teamă ca nu

cumva, printr-o mişcare, ori privire, să trădez un plan mare ce l-am croit în adâncul

conştiinţei mele. Cocoana nu se poate mira îndestul de prietenia ce-mi arată Bubico, pe

când eu cultiv cu stăruinţă această prietenie atât de scumpă mie, prin mângâieri şi

bonboane.

– Ei vezi! cum v-aţi împrietenit... Ce e, Bubico? ce e, mamă? iubeşti pe domnul? da?

Şi Bubico răspunde, gudurându-se-n braţele mele:

– Ham!

– Aşa? ai trădat-o care va să zică pe mamiţica?... craiule!

Bubico: Ham! ham!

– Trebuie să fii om bun! Nu trage el la fitecine...

– Fireşte, coconiţă; simte cânele; are instinct.

Când zic acestea, iată că trenul se opreşte în Crivina. Pe peron se aud lătrături şi ceartă de

câni. Bubico dă să se smucească din braţele mele; eu îl ţiu bine; el începe să latre îndârjit

către fereastra vagonului. Trenul porneşte iar, şi Bubico, întorcând capul către partea de

unde s-aude depărtându-se cearta semenilor lui, latră mereu; eu îl mângâi, să-l potolesc;

el, când nu se mai aude nimic, ridică botul spre tavan şi începe, în braţele mele, să urle...

în braţele mele!

"Ah! Bubico - zic eu în sine-mi, mângâindu-l frumos - de capu-ţi!... vedea-te-aş mănuşi!"

Dar Bubico urlă mereu.

– Doamnă - zic eu - rău faceţi că-l ţineţi aşa de aproape pe Bubico şi acoperit aşa în

căldură, poate să turbeze... Chiar aşa, aici e prea cald.

Şi zicând acestea, mă scol cu Bubico-n braţe şi m-apropiu de fereastra vagonului. Pun pe

Bubico binişor jos lângă mamiţa lui, şi cobor geamul, aplecându-mă să respir. Afară,

noapte neagră ca şi ideile mele.

– Bine faci! să mai iasă fumul de ţigară, zice cocoana.

Intrăm pe podul Prahovii... Mă-ntorc, iau o bonboană, i-o arăt lui Bubico, care s-apropie

de mine bâţâind frumuşel din coadă.

"Pe memoria lui Plutone şi a fidelului său Cerber! zic eu în gând ; jur că au minţit acei

cari au cântat instinctul cânilor! E o minciună! Nu există!"

Bubico îmi ia bonboana; îl iau în braţe şi mă dau lângă fereastră, ridicându-l în dreptul

deschizăturii. Aerul răcoros, trecându-i pe la bot, face mare plăcere lui Bubico. Scoate

limba şi respiră din adânc.

– Să nu-l scapi pe fereastră!... pentru Dumn...

Dar n-apucă mamiţica să rostească-ntreg sfântul nume al creatorului, şi Bubico dispare ca

un porumbel alb în neagra noapte, înapoi spre Bucureşti, zburând - la Zambilica,

probabil. Mă-ntorc cu faţa spre cocoana şi, prezentându-i mânile goale, strig exasperat:

– Doamnă!

Un răcnet!... A-nnebunit cocoana!

– Repede, doamnă, semnalul de alarmă!

O duc la semnal şi o-nvăţ cum să-l tragă. Pierdută de durere, execută mişcarea cu o

supremă energie. Trenul, stop! pe loc. Cletinătură colosală. Emoţie generală-ntre pasajeri.

– Cine? cine a dat alarma?

– Dumneaei zic eu către personalul trenului, arătând pe cocoana leşinată.

Trenul se pune din nou în mişcare. La Ploieşti, cocoana s-a deşteptat din leşin; zdrobită

de nenorocire, trebuie să răspunză la procesul-verbal ce i se dresează pentru

întrebuinţarea semnalului. Pe când, în mijlocul pasajerilor grămădiţi, cocoana se jeleşte,

eu m-apropiu de urechea ei şi, c-un rânjet diabolic, îi şoptesc răspicat:

– Cocoană! eu l-am aruncat, mânca-i-ai coada!

Ea leşină iar... Eu trec ca un demon prin mulţime şi dispar în noaptea neagră...

C.F.R.

Doi amici, Niţă şi Ghiţă, şed la o masă în berărie şi vorbesc încet despre cine ştie ce. Uşa

stabilimentului se deschide cu zgomot, şi intră foarte vesel un muşteriu nou, un om mai

mult tânăr ca bătrân. După toate aparenţele, soseşte dintr-un alt stabiliment similar, unde

trebuie să fi stăruit mult. Noul-sosit se uită la mesele ocupate, pare c-ar căuta o

cunoştinţă, şi-şi opreşte în sfârşit privirile asupra celor doi amici. Cu pas mai mult hotărât

decât sigur, vine drept la masa lor. Muşteriul cel nou îngălează silabele, pe unele prea

slabe neglijându-le chiar de tot.

Muşteriul: Salutare, neică.

Niţă şi Ghiţă: Salutare.

M.: Îmi daţi voie?

N.: ...Poftim.

M.: Nu vă deranjez, ca'va s'zică.

G.: ...Nu.

M.: Vorbeaţi ceva secret?

G.: ...Aş!

(Tăcere.)

M.: Frate... o fi târziu?... că pe-al meu l-am dat să-l dreagă...

N.: Unu fără un sfert.

M.: Umbli regulat?

N.: După gară.

M.: ...Miţa acu trebuie să fie... Cât ai zis că e?

G.: Unu fără un sfert.

M.: ...între Ghergani şi Conţeşti... Am lăsat-o să plece cu şeful... (Bate tare-n masă.) Bine,

frate, eu nu beau nimic, ca'va s'zică?... Dă-mi o halbă...

(Niţă şi Ghiţă se uită unul la altul, întrebându-se reciproc din ochi cine este amicul.)

Amicul (ciocneşte halba cu paharele amicilor şi bea): Pardon... un moment. (Pleacă.)

G.: Cine e amicul? Îl cunoşti?

N.: Nu.

G.: E cam trecut...

N.: Ce cam! e bine de tot.

Amicul (se-ntoarce la loc): Frate, e târziu? Câte să fie?

N.: Unu şi zece.

A.: Acuma sunt în gară la Titu: mănâncă gogoşi la madam Mari ca'va s'zică.

G.: Cine, nene?

A.: Miţa, nu ţi-am spus?... Băiete, o halbă.

N.: Frate, cine e Miţa asta? fă-mă să-nţeleg.

A.: Cum? nu ştii?

N.: Nu.

A.: Nevastă-mea, frate.

G.: Bine, nene, nu ţi-e frică s-o laşi singură noaptea pe drum?

A.: Păi nu ţi-am spus că nu e singură?... e cu şeful...

N.: Bine-bine, înţelegem noi, dar... în sfârşit, tocmai d-aia... parcă ... de... o femeie

singură...

A.: N-ai grije! Cupeu separat... Intri, închizi lumina, tragi perdeluţele şi te-ncui pe

dinăuntru: cupeu de servici, ca'va s'zică sepa'at! (Face cu ochiul.) Poţi să dormi până

dincolo de Filiaşi... Trenul 163... ăl mai bun pentru noi ăsta e: trenul 163... (Cei doi amici

râd.) Câte sunt acuma?

N.: Unu şi jumătate trecute.

A.: A plecat din Titu... A trecut şi de Mătăsaru. Miţa acu trebuie să-i tragă la soamne...

G.: Da' şeful?

A.: Şi şeful... Pardon... un moment. (Pleacă.)

N.: E dulce.

G.: Bărbat de zahăr.

N.: Stai, să vedem ce fel de persoană e Miţa.

A. (se-ntoarce la loc): Singură, n-aş lăsa-o eu! ştii! femeie tânără, nu face să umble

singură... Sunt măgari cari n-au maneră şi...

G.: ... Dacă o fi şi curăţică.

A. (pufneşte de râs): Curăţică!... Miţa, curăţică!... Ce vorbeşti, dom'le? Îmi pare rău...

Frumoasă, dom'le! îngheaţă puţul... Stăi, să vezi... (Se caută în buzunar, scoate portofelul

şi din portofel o poză, pe care o trece amicilor. Amicii privesc lung poza cu nişte ochi

plini de admiraţie.) Ei? aşa e?

N.: Straşnică, domnule!

G.: Minune!

A. (mândru): Aş! poza e moft! s-o vezi în natură, dom'le... e ceva, ca' va s' zică... Mă rog,

destul! s-o vezi în natură!

N.: E naltă?

A. (cu siguranţă): Potrivită.

G.: Blondă?

A.: Aur, nu altceva. Uite păr! Crezi că-l face cu fierul? Aş! natur... S-o vezi dimineaţa,

cum drăcuieşte, că nu şi-l poate descurca... E lucru mare!

N.: De câţi ani e?

A.: Cam de câţi zici d-ta, după poză?

N.: De vreo douăzeci şi cinci.

A.: Vezi?... şi mai zici că-n poză te flatează... N-a-mplinit nici douăşunu.

G.: Fie, nene, să vă trăiască! aţi ştiut ce-aţi ales... şi o iubeşti?

A.: Ei, bravos!... Cum să n-o iubeşti!... E lucru mare, domnule, când îţi spui. Apoi în gară

la noi, e comedie! Toţi pasajerii, când trece trenul ziua, toată lumea, uite aşa întoarce

capul şi se uită la ea, la fereastră - că stăm sus în gară.

N.: Da'... şeful unde şade?

A.: Tot sus.

G.: Şeful e familist?

A.: Aş! Nu vrea să se-nsoare; zice că nu ţine la femei. Ce mai râde Miţa de el, e lucru

mare! Mereu îl tachinează, şi să vezi ce e frumos, că el se supără! Odată, nu ştiu cum l-a

tachinat, că s-a certatără straşnic - n-a vorbitără... o zi-ntreagă...

N.: Şi pe urmă?

A.: Pe urmă s-a-mpăcatără; trebuia să se-mpece, n-avea-ncotro! dacă mâncăm împreună,

ca'va s'zică! ştii, vine de stă cineva vizavi la masă... nu se poate! A stat ei serioşi cât a

stat, şi mă făceam şi eu serios, şi zice şeful: "Pardon, maşer, v-am călcat!" şi pe urmă ne-a

pufnit pe toţi râsul...

G.: Da' şeful ce fel de om e?

A.: Foarte bun băiat...

N.: Nu adică de bun; dar ce fel de om e? în vârstă?

A.: Ei aş?... nici de treizeci de ani... Să vezi, dom'le, frumuseţe de băiat! Stăi, că am uitat

să vi-l arăt. (Scoate iar portofelul şi din portofel o altă poză.) Uite. (Amicii iau poza şi o

privesc cu oarecare gelozie.) Aşa e?

G.: Voinic bărbat!

A.: Aş! să-l vezi în natură. Mai nalt ca d-ta şi încă în poză nu iese roşu!... Să-l vezi când

îşi pune şapca roşie, aşa cam la o parte... Straşnic, dom'le! mustăţile alea negre ca

abanosul şi nişte sprâncene! Când trece trenul, toate cocoanele cu ochii la el, să-l soarbă

şi mai multe nu! Dacă n-ar avea şapca roşie, l-ar deochea diavolițele!

N.: Da', scuză-mă, că te-ntreb, copii aveţi?

A. (râzând foarte tare): Ce vorbeşti, nene?... sunt însurat numa de cinci luni...

N.: Aşa?... apoi atunci nu e vremea pierdută; o să aveţi...

A.: Aşa nădăjduim şi noi... Câte ceasuri sunt?... ia vezi.

G.: Două ş-un sfert.

A.: Acuma intră în Leordeni.

N.: Mă rog, da' dumneata ce eşti acolo la gară?

A.: Eu?... magazioner... Mai luăm un rând?

G.: E cam târziu; mâine am canţilerie de dimineaţă...

A.: Numa un rând... Băiete! trei...

N.: Şi acuma eşti în congediu?

A.: Ce conged!... Ce să mai cer conged! Mă-nvoieşte şeful când vreau să plec. Pot să

lipsesc şi câte trei zile; mai ales acuma, cu criza asta, nu prea e atâta de lucru!

G.: Nene, dă-mi voie să-nchin în sănătatea soţiei dumitale... Să vă trăiască!

A.: Mersi!

N.: Şi eu închin în sănătatea şefului d-tale... Să vă trăiască!

A.: Mersi!

G. (dă să bea, îi răsare şi pufneşte): Nene! (Cu multă căldură): Nene! Lasă-mă să te pup!

(Se pupă cu magazionerul.) Eşti mai dulce ca mierea! (Râd toţi.) Mult aş vrea să cunosc

pe şeful şi pe soţia d-tale! (Cu duioşie): Ce-or fi făcând ei acuma?

A.: Dorm tun... Câte ceasuri ai?

N.: Trei fix.

A.: A intrat în Piteşti... La Piteşti stă treiştrei de minute...

(Cei doi amici îl îmbrăţişează pe rând şi-l pupă cu multă căldură.)

G.: Nene! eşti un om fericit!... să trăieşti!

A.: Asta, ce-i drept, aşa e... sunt fericit, slavă domnului! Nevastă frumoasă am, să-mi

trăiască! slujbuşoară bunicică am - de! orişicât să zici, magazioner... dacă nu curge, pică!

de şef încai, ce să mai zicem! ţi-este ca şi un frate, odată ce ţi-e cumnat, ca'va s'zică!

(Amândoi amicii, după ce au râs tare, rămân foarte nedomiriţi.)

N.: Cum, cumnat?

A.: Dacă-i fratele Miţii!... Da' ce credeai?

G.: Atunci, n-am făcut nimic...

A.: Cum, n-am făcut nimic?

N.: Noi gândeam...

A.: Cum, nene? Apăi daca nu-i era frate bun, se putea? Cum, adică? Era să las aşa

mândreţe de femeie... noaptea... cu aşa frumuseţe de bărbat?.. în cupeu de servici!... (face

cu ochiul) sepa'at, ca'va s'zică!... (râde cu multă poftă) ştii că-mi place!... Câte ceasuri ai?

N.: Ce-ţi pasă?

A.: Vorba e, vreau să ştiu unde e Miţa acuma.

N. (plictisit): Trei şi jumătate trecute.

A.: A plecat din Piteşti... Ai să mergem undeva, să bem câte un jvarţ.

G.: Nu mai mergem.

A.: De ce?

N.: Nu mai ai nici un haz !

Cadou...

„Iubite amice,

Astă-seară, avem pom de Crăciun. Ne-ai promis că vii să prânzeşti cu noi. Te rog, nu

uita. Te aştept până la şapte fără un sfert la berărie, ca să mergem împreună. În tot cazul,

daca nu ne-ntâlnim, vino direct la noi; dar vino negreşit; se supără Acriviţa.

Stasache”

Acriviţa este soţia lui nenea Stasache. La oamenii aceştia se petrece bine; mă duc să-

ntâlnesc pe amicul meu la locul arătat. Sunt şapte fără un sfert, şi omul meu lipseşte; dar

n-aştept mult, şi iată-l.

— Gândeam că nu vii, îmi zice el.

— Se putea, nene Stasache, să supăr pe cocoana Acriviţa?

— Bine ai făcut, că ş-aşa e destul de supărată.

— De ce?

— Închipuieşte-ţi? monşer, că acum câteva zile nenea Andrei senatorul (ştii cât ţine el la

familia noastră!) vine, ca după obicei, la noi şi zice: „Eu, mă înţelegi, s-a închis Senatul şi

se duc toţi p-acasă, şi n-am să fiu de Crăciun cu voi, si m-am gândit să v-aduc la fiştecare

câte ceva ca cadou"... şi scoate, si scoate, şi scoate şi dă-i la cadouri: şi mie, şi la copii, şi

Acriviţii... Acriviţii i dă un inel cu un brilănţel de toată frumuseţea...

— Ei!

— Ei! Ieri dimineaţa, eu lipseam de acasă. Vine Mişu, profesorul — ştii, Mişu al nostru,

care dă meditaţie la băieţi — vine pentru ca să le dea vacanţă, şi nevastă-mea pleacă să

târguiască de-ale casei câte ceva, că ştii, daca le laşi toate pe ajunul Crăciunului, nu le

mai poţi pridiди... Mă-ntorc eu acasă... îmi spune fata că s-a dus cuconiţa pân târg. Zic eu:

„Bine!" Mai trece ce mai trece, se fac douăsprece, iaca vine şi Acriviţa foarte supărată.

Zic: „Ce ai?" Zice: „Închipuieşte-ţi ce mi s-a întâmplat! am pierdut piatra de la inelul lui

nenea Andrei."'

„Când?"

„Acuma."

„Unde?"

„Pân târg... Tocmai la băcănie am văzut că-mi lipseşte."

„Trebuie să căutăm pe unde ai mai fost."

„Am căutat peste tot: nu e şi nu e."

„Trebuie să dăm un anunţ la gazete!..."

Şi isprăvind povestirea conversaţiei sale cu consoarta, nenea Stasache îmi pune sub ochi

o gazetă. Citesc:

„O bună recompensă!... S-a pierdut ieri vineri, 23 decembre, înainte de amiazi, între

stradele Popa Tatu, Ştirbei-vodă şi Calea Victoriei, o pietricică de briliant în valoare de

3—400 de lei. Cel ce o va găsi să o aducă la d. Stasache Panaiotopolu, strada... numărul...

unde va primi o recompensă de 20 de lei. ”

După ce citesc:

— Te pomeneşti că se găseşte! zice omul meu.

— Tot ce se poate — zic eu — nene Stasache. Mergem?

— Da... haide!

Ne suim într-o sanie şi pornim.

— Nu că-mi pare rău de piatră, pentru că-n definitiv, nu-i vreo valoare grozavă; dar ştii,

nu face: un cadou de la nenea Andrei... Ştii cât ţine el la noi...

— Fireşte...

— Sunt curios, să vedem: se găseşte? Dar în sfârşit, zi că nu se găseşte... Atâta pagubă!...

Dar de unde ştii? poate că se găseşte! Eu nu zic nimic. Dar el, văzând că tac:

— Ce zici?... se găseşte?

— Ştiu eu? zic.

— Ei! vezi?... eu nu sunt om curios; dar am mare nerăbdare, să vedem: se găseşte?

Eu iar tac; el, văzând că nu zic nimica:

— Adică dumneata zici că... nu se găseşte.

— Ba nu! zic; din contra.

— Din contra? care va să zică, şi dumneata eşti de idee că se găseşte?

În sfârşit, ajungem acasă la nenea Stasache. Madam Panaiotopolu, mai nostimă decât

totdeauna, mă primeşte cu amabilitatea-i cunoscută:

— Dacă nu veneai, mă supăram foc pe d-ta.

— Se putea să nu viu, madam Panaiotopolu?... Pentru mine invitaţia unei dame aşa de

graţioase ca d-ta este o poruncă straşnică, la care peste putinţă să mă gândesc măcar a nu

mă supune.

— Mersi! zice doamna. Dar adaog:

— Ce am aflat, madam Panaiotopolu?

— Ce?

— Pietricica de la...

— De la inelul care mi l-a făcut cadou nenea Andrei... Cine ţi-a spus ?

— Nenea Stasache.

— Închipuieşte-ţi!

— Dar, zic eu, a publicat nenea Stasache în jurnale... poate că se găseşte.

— Ei, aş!

— De unde ştii d-ta că nu? întreabă bărbatul.

— Cum o să se mai găsească?

— Se poate, coniţă, zic eu.

— Fac prinsoare'— zice râzând doamna — pe ce poftiţi, că nu se mai găseşte.

— Ba eu fac prinsoare că se găseşte! zice Stasache.

— Pe ce?

— Pe ce pofteşti.

— Pe alt inel la fel...

— Pe alt inel la fel!

Pe când discutăm astfel, se aude zbârnâind soneria. Slujnica iese în vestibul, deschide şi

se-ntoarce:

— D. Mişu.

— Bravo! zice nenea Stasache, bătându-se cu palma pe frunte. Vezi, cu istoria inelului,

ce-am uitat?

— Ce?

— Lui Mişu nu i-am luat nici un cadou... O să se supere băiatul.

— Ei, aş! zice iar râzând madam Panaiotopolu.

D. Mişu intră; e foarte elegant... o fundă de cravată şic, şi-n fundă, înfipt un ac cu o

pietricică foarte strălucitoare.

— Mişule dragă, să mă ierţi; pe tine te-am uitat, zice d. Panaiotopolu.

— Cum, nene Stasache?

— Nu ţi-am cumpărat nici un cadou.

— Lasă, nene Stasache — zice Mişu — îmi cumperi la Anul Nou. Dar Stasache se uită

lung la Mişu, apoi, cu un aer foarte ciudat:

— Cel... ce ai la gât?... briliant?

— Da.

— Unde ai găsit-o?

— Ce să găsesc?

— Piatra.

— Care piatră?

— Briliantul, frate.

— Îl am cadou, nene Stasache.

— Da de cadou!...

— Parol!

— De la cine?

— Ce-ţi pasă?

— Ai citit anunţul meu?

— Da.

— ...Pe onoarea mea, Mişule, să nu te ştiu ce băiat de treabă eşti şi cât ţii la noi...

— Nene — întrerupe madam Panaiotopolu — ai scris lui nenea Andrei?... i-ai promis că-i

scrii.

— Îi scriu mâne... Pe onoarea mea, Mişule...

— Poftiţi la masă!...

Iau braţul doamnei şi ne-ndreptăm spre sofragerie. Îndărătul nostru vin alţi musafiri, şi-n

urmă Mişu cu nenea Stasache, pe care-l aud bine:

— Ei! eu zic că se găseşte...

Căldură mare

Termometrul spune la umbră 33° Celsius... Subt arşiţa soarelui, se opreşte o birje, în

strada Pacienţei, la numărul 11 bis, către orele trei după-amiaz'. Un domn se dă jos din

trăsură şi cu pas moleşit se apropie de uşa marchizei, unde pune degetul pe butonul

soneriei. Sună o dată... nimic; de două, de trei... iar nimic; se razimă în buton cu degetul,

pe care nu-l mai ridică... În sfârşit, un fecior vine să deschidă.

În tot ce urmează persoanele toate păstrează un calm imperturbabil, egal şi plin de

dignitate.

Domnul: Domnu-i acasă?

Feciorul: Da; dar mi-a poruncit să spui, dacă l-o căuta cineva, c-a plecat la ţară.

D.: Dumneata spune-i c-am venit eu.

F.: Nu pot, domnule.

D.: De ce?

F.: E încuiată odaia.

D.: Bate-i, să deschidă.

F.: Apoi, a luat cheia la dumnealui când a plecat.

D.: Care va să zică, a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Amice, eşti... idiot!

F.: Ba nu, domnule.

D.: Zici că nu-i acasă.

F.: Ba-i acasă, domnule.

D.: Apoi, nu ziseşi c-a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Atunci e acasă.

F.: Ba nu, da' n-a plecat la ţară, a ieşit aşa.

D.: Unde?

F.: În oraş.

D.: Unde!?

F.: În Bucureşti.

D.: Atunci să-i spui c-am venit eu.

F.: Cum vă cheamă pe dv.?

D.: Ce-ţi pasă?

F.: Ca să-i spui.

D.: Ce să-i spui? de unde ştii ce să-i spui, dacă nu ţi-am spus ce să-i spui? Stăi, întâi să-ţi

spui; nu te repezi... Să-i spui când s-o-ntoarce că l-a căutat...

F.: Cine?

D.: Eu.

F.: Numele dv.?

D.: Destul atâta! mă cunoaşte dumnealui... suntem prieteni...

F.: Bine, domnule.

D.: Ai înţeles?

F.: Am înţeles.

D.: A!... Spune-i că să ne-ntâlnim negreşit.

F.: Unde?

D.: Ştie dumnealui... Da' să vie neapărat.

F.: Când?

D.: Când o putea.

F.: Prea bine.

D.: Ai înţeles?

F.: Am înţeles.

D.: A!... şi dacă vede pe amicul nostru...

F.: Care amic?

D.: Ştie dumnealui!... să-i spuie că nu s-a putut reuşi cu afacerea ştiută nimic, fiincă am

vorbit cu persoana... Nu uita!

F.: Se poate să uit?

D.: ...şi zice că acuma e prea târziu, dacă n-a venit la vreme; căci dacă venea măcar cu

câteva zile înainte, altă vorba!... poate că s-ar fi putut... Ţine minte!

F.: Ţiu, domnule...

D.: ... deoarece nu plecase încă mătuşa persoanei care s-a dus pentru ca să dea arvuna

tutorelui minorilor, şi el nu aflase încă, deoarece nu-i spusese nepotul cocoanei, cu care

era afacerea ca şi terminată, dacă mai avea răbdare până luni seara, când trebuie neapărat

să se-ntoarcă avocatul, fiincă s-a dus cu o hotărnicie; dar acuma, cu regret, este imposibil

din mai multe punte de vedere, care le ştie dumnealui... Aşa să-i spui.

F.: Bine, domnule.

Domnul pleacă... Feciorul dă să-nchiză... Domnul se-ntoarce.

D.: A!... ştii ce? nu-i spune nimic, fiincă poate nu ţii minte exact persoanele. Trec eu mai

bine deseară să-i spui... La câte vine d. Costică seara la masă?

F.: Care d. Costică?

D.: Stăpânu-tău.

F.: Care stăpân, domnule?

D.: Al tău... d. Costică.

F.: Pe stăpânu-meu nu-l cheamă d. Costică; e propitar...

D.: Ei! şi dacă-i propitar?

F.: Îl cheamă d. Popescu.

D.: Şi mai cum?

F.: Cum, mai cum ?

D.: Fireşte... Popescu, propitar... bine... şi mai cum?

F.: Nu pot să ştiu.

D.: Nu-l cheamă Costică Popescu?

F.: Nu.

D.: Nu se poate.

F.: Ba da, domnule.

D.: Apoi vezi?

F.: Ce să văz?

D.: Îl cheamă Costică?

F.: Ba, Mitică.

D.: Mitică?... peste poate!... Ce stradă e aici?

F.: Numărul 11 bis...

D.: Nu e vorba de 11 bis.

F.: A zis domnul că nu vrea să puie 13, că e fatal.

D.: N-are-a face 13... Eu te-ntreb de stradă. Ce stradă e asta?

F.: Strada Pacienţii...

D.: Strada Pacienţii?... imposibil!

F.: Nu, domnule, e strada Pacienţii.

D.: Atunci, nu e asta.

F.: Ba-i asta.

D.: Nu.

F.: Ba da.

D.: Eu caut din contra strada Sapienţii, 11 bis, strada Sapienţii, d. Costică Popescu.

F.: Aşa?

D.: Aşa.

F.: Atunci, nu e aici.

D.: Foarte bine.

Domnul pleacă şi merge la birje. Birjarul doarme pe capră. Caii dorm la oişte.

Domnul: Haide, birjar!

Birjarul: Nu slobod... este muştiriu, mo roc...

D.: Care muştiriu?

B.: Nu ştii la mine, mo roc...

D.: De unde l-ai luat?

B.: Ghe acolo, mo roc.

D.: Apoi, nu sunt eu?

B.: Ie! la domnu este, mo roc.

Domnul suie... Birjarul trage bice... Caii se deşteaptă şi pornesc. Domnul se ridică-n

picioare, la ceafa birjarului.

D.: Ascultă-mă; ştii dumneata unde e strada Pacienţii?

B.: Ala nu ştii, mo roc.

O babă trece. Domnul opreşte birja.

Domnul: Mă rog, jupânească, ştii dumneata unde e strada Pacienţii?

Baba: Asta e, măiculiţă.

D.: Ei, aş!... Teribil de ramolită!... Mână-nainte, birjar !

Birja porneşte. Domnul face semn să oprească la o băcănioară în colţ, unde pe prag

moţăie la umbră un băiat cu şorţul verde.

Domnul: Tânărule, ce stradă e asta?

Băiatul: Strada Pacienţii...

D.: Eşti un prost!... înainte, birjar!

Birja merge încă o bucată bună... Un sergent de stradă stă pe o bancă la poarta unei curţi

mari. S-a descălţat de cizme, să-şi mai răcorească picioarele. Domnul face semn; birja

opreşte.

Domnul: Sergent!

Sergentul: Ordonaţi!

D.: Mă rog, nu ştii dumneata unde e strada Pacienţii?

S.: Chiar asta e.

D.: Imposibil.

S.: Da, domnule, asta e.

D.: ...la d. Popescu, numărul 11 bis...

S.: Ei, da, mai în sus, pe mâna stângă, nişte case galbene-n curte, cu marchiză...

D.: A !... Atunci feciorul e un stupid!... Mersi!... Întoarce, birjar!

Cănuţă om sucit

A fost odată un om care toată viaţa lui nu s-a putut potrivi cu lumea - un om sucit.

Mă-sii i-a abătut să nască tocmai despre ziua la lăsata secului de postu mare, când se

pornise o zloată grozavă. Paştele în anul acela cădea în iarnă de tot. Tată-său a alergat cu

brişca la moaşa satului tocmai în margine. Moaşa dormea; d-abia se întorsese acasă de la

arendaşul moşiei, unde fusese chef. A trebuit vreme până s-o deştepte, până să se îmbrace

femeia, până să se urce-n brişcă. Copilul a aşteptat cât a aşteptat şi, până să-şi piarză

răbdarea mă-sa care se văita cumplit, şi-a pierdut-o el p-a lui şi s-a repezit aşa fără

socoteală în lume, tocmai când s-auzeau clopoţeii de la brişca lui tată-său la scară.

Peste vreo patru săptămâni, a venit vremea să-l boteze: Radu, Răducanu, Canuţă - fără

praznic la călindar. După ce s-a lăpădat de trei ori de Satana naşu-său pentru el, popa

satului a luat copilul în mâni şi l-a vârât odată în cristelniţă: "În numele Tatălui!..."

copilul a răbdat; pe urmă înc-odată: "...ş-al Fiului!..." copilul a-nceput să urle de apă rece

parcă-l băga în foc; iar când l-a vârât a treia oară: "...ş-al sfântului Duh!..." copilul s-a

smucit dintre degetele popii ca o vârlugă, şi a scăpat în fundul cristelniţei. Popa a scos

mâinile goale din apă, iar naşa a început să ţipe:

– Se-neacă, părinte, copilul!... Ce faci?

Popa şi-a sumes iute mânicile şi l-a scos cât a putut mai degrab la aer. Mititelul era vânăt

ca un ficat de bivol bătrân; nici miau nu mai zicea; clipea numai din ochişorii lui cârpiţi

ca un broscoi în pierzare.

L-au luat de picioare, l-au învârtit, l-au scuturat, l-au frecat, până i-a venit iar sufletul la

loc.

– Măă! zice popa; mulţi copii am botezat de când sunt preot... să vă trăiască! dar aşa copil

sucit n-am mai văzut!

Cănuţă a rămas sărman de părinţi tocmai când se făcuse copil de-nvăţătură... De una, mai

bine pentru ei: mare bucurie n-aveau să capete dupa urmările lui.

Bunică-sa despre tată l-a luat pe copil la oraş şi l-a dat la şcoală. A-nvăţat Cănuţă cât a-

nvăţat, până a ajuns cu chiu cu vai în clasa a patra. Într-o zi, dascălul, un om foarte serios,

a venit supărat. Cum a intrat în clasă, s-a aşezat pe catedră încruntat, a strigat catalogul şi

pe urmă:

– Cănuţă!

– Prezent!

– Câţi domni a avut ţara românească?

– Mulţi, domnule.

– Mulţi, mulţi! da câţi? neghiobule!

- ...Câţi, domnule?

– Dar tu mă-ntrebi pe mine? or eu pe tine, prostule?

– Să-i numărăm, domnule...

– Dar pân-acu ce-ai făcut, neghiobule?

– Am învăţat la armetică,domnule.

– Mergi la loc, nătărăule! Altădată să-i numeri.

S-a dus Cănuţă la loc şi s-a apucat să numere şi iar să numere. A doua zi a venit dascălul

şi mai supărat:

– Cănuţă!

– Aici.

– Câte feluri de numere complexe avem?

– Multe, domnule.

– Câte, dobitocule?

– Câte, domnule?

– Răspunde tu, boule!

– Să le numărăm, domnule!

– Acu să le numeri? până acum ce-ai numărat, măgarule?

– Am numărat domnii, domnule!

– Mergi la loc, vită! Altădată să le numeri. Iar s-a dus la loc şi s-a apucat să numere câte

feluri de numere complexe avem.

A treia zi, dascălul intră turbat:

– Cănuţă!

– Prezent! Numerele complexe...

– Nu te-ntreb de numerele complexe...

- ...Domnii ţării româneşti...

– Stăi, întâi să te-ntreb, loază. Câte râuri are Europa?

– Mă duc să le număr, domnule...

Şi a plecat Cănuţă. S-a dus la bunică-sa acasă şi i-a spus că nu mai merge la şcoală măcar

să-l taie. Bunică-sa a alergat la dascăl, şi dascălul i-a spus:

– Babo, dă-l la meşteşug. Poate meşteşugul să-i dea de capătâi, că nu-i de şcoală, e copil

sucit, una îl întrebi şi alta răspunde.

S-a mâhnit bătrâna, dar s-a gândit: de unde ştii? nu e toată lumea făcută să se

procopsească-n şcoală... să-l dau la stâpân; poate acolo să-i fie norocul lui.

L-a dat pe Cănuţă la un băcan. A slujit băiatul cât a slujit, când mai bine, când mai rău.

Într-o seară, băcanul a încărcat un coş mare cu fel de fel de mezeluri şi cu vreo douăzeci

de sticle de vin, să le trimeaţă la un muşteriu. Afară era un polei grozav. Cănuţă s-a

aplecat şi d-abia a putut ridica greutatea pe loc limpede în prăvălie.

– N-o să aluneci cu el, mă? a-ntrebat jupânul.

– De! jupâne; ştiu eu?

– O să-l poci duce?

– E greu...

– Haide! s-a răstit jupânul. Dar sa dormi şi să mănânci, ştii? leneşule!

Canuţă a dat să ridice coşul şi n-a putut. Jupânul ca să-l îmbărbăteze i-a dat un pumn în

ceafă; pe urmă, jupânul şi încă un băiat au ridicat greutatea şi i-au pus-o lui Cănuţa în

cârcă.

Copăcel-copăcel, băiatul a mers câţiva paşi până la colţul stradei pe unde presăraseră

negustorii cenuşe pe dinaintea prăvăliilor: dar când s-apuce pe o ulicioară mai neumblată,

ca să mai scurteze din drum, tocmai venea o birjă cu caii răscăcăraţi de teama

alunecuşului. Băiatul s-a ferit repede-n lături şi odată, bâldâbâc! şi sdronc! Cănuţă într-o

parte cât colo şi sarcina din spinare într-alta. Băiatul s-a lovit la cot de i-a secat sufletul;

dar s-a ridicat degrab să vază ce s-a făcut coşul. L-a apucat vârtos de toartă şi l-a smucit

cu putere.

Ciudat lucru! Coşul era acum mai uşor. Când l-a ridicat de la pământ, a-nceput să curgă

din fundul coşului ca dintr-o stropitoare ciuruită: se spărseseră sticlele şi acum se scurgea

rămăşiţa vinului. Ce să facă? La muşteriu, cu cioburi de sticlă nu putea merge. Să fugă?

Unde să se ducă? Să se-ntoarcă la prăvălie!... N-are să-l omoare doar.

De omorât nu l-a omorât jupânul, că jupânul nu era om aşa de rău... Dar...

– Unde ai căzut, ticălosule?

– La colţ la ulicioară.

– Pentru ce ai apucat pân ulicioară, afurisitule? Nu puteai merge pe podul Mogoşoaii, pe

unde e măturat şi cu cenuşă pe jos? Ai?

– Ca să nu mai ocolesc, jupâne!

– Să nu mai ocoleşti?... Ţi-e lene să umbli, mişelule!... Patruzeci de franci!... Face pielea

ta câtă pagubă mi-ai făcut tu mie?

Şi trage-i, şi trage-i... I-a tras atâta, încât bietul Cănuţă, după ce s-a închis prăvălia, nici n-

a mai mâncat. S-a culcat îmbrăcat pe mindir şi a dormit tun până la ziuă, parcă făcuse un

ziafet.

A treia seară îl trimite iar cu marfa la alt muşteriu. Acuma era coşul foarte uşurel.

– Măă! să vii degrabă.

– Viu, jupâne.

– Bagă de seamă să mai spargi ceva iar!...

Peste câteva minute vine-n prăvălie o damă şi târguieşte fel de fel de trebuincioase pentru

casă.

– Să-mi dai un băiat să mi le ducă numaidecât cu mine şi cu contul, să-l plătesc acasă.

– Care dintre băieţii ăi mici e aicea? întreabă jupânul.

– Niciunu! răspunse tejghetaru. Sunt toţi duşi.

– Dar Cănuţă?

– N-a venit încă.

– Veni-i-ar numele...

Dama-şi pierde răbdarea; se uită la ceas:

– Atunci, zice, iau o birjă, că m-aşteaptă la masă; am musafiri; şi trimite dumneata pe

băiat mâine, ori poimâine, cu contu.

Jupânul, negustor vechi, care cunoştea cât se-ntinde poimâine al cocoanei, zice dulceag:

– Dar... ştiţi că... mai este un contişor...

– Ce contişor? zice dama. Orice-o fi, plăteşte bărbatu-meu când o trece pe aici.

– E cam de mult, zice jupânul zaharisind şi mai tare tonul. De! cu vremea asta, şi la noi,

negustorii, nu prea merge... Eu zic, coniţă, mai bine să aşteptăm băiatul... zău! mai bine

să aşteptăm băiatul.

– Care va să zică nu am atâta credit la dumneata?

– Mă iertaţi, sărut mâna, răspunde cu glasul ca miambalul jupânul, frecându-şi mâinile.

Apoi schimbând deodată tonul, aspru către tejghetar, pe când intră mai mulţi muşterii:

– Băiete! vezi ce-a poftitără domnii.

– Mersi, zice dama foarte înţepată, şi iese, trântind uşa. Orişicât, să laşi să plece aşa un

muşteriu suparat, o damă, nu face pentru un negustor... Tocmai când se gândea jupânul la

asta cu părere de rău că s-a-ntâmplat, iacătă şi Cănuţă, alb de măzăriche.

– Unde ai stat până acuma, nemernicule? zbiară jupânul.

– Am fost la d. Popescu.

– La d. Popescu?... Un ceas pentru o palmă de loc?...

– Am dat pe podul Mogoşoaii, jupâne; pân ulicioară alunecă.

– Pe podul Mogoşoaiei?... ca să caşti gura la prâvălii!...

Şi şart! part! o pereche de palme fierbinţi peste urechile degerate…

Desigur numai din pricina firii lui pe dos, i s-a părut lui Cănuţă două palme mult mai

dureroase decât bătaia de deunăzi. Deunăzi, după atâta pisăgeală, se culcase fără să se

plângă de şeale şi dormise ca o buturugă; acuma n-a putut s-adoarmă de usturimea

urechilor. A plâns înfundat toată noaptea pe mindirul lui până despre ziuă.

Se împlinea acu, peste o minută, a treisprezecea învârteală a pământului împrejurul

soarelui de când tânărul Cănuţă se grăbise a ieşi să se bucure de razele acestuia. Un

neastâmpăr nesuferit ridică pe băiat de pe mindir. Cănuţă oftă adânc ca şi cum ar fi

răsuflat întâia dată, îşi şterse repede ochii ca şi cum ar fi văzut întâia oară lumina. În

perete ardea o lămpşoară afumată. Toţi băieţii ceilalţi dormeau adânc. Îşi luă într-o basma

lucruşoarele lui, mai nimic, şi ieşi.

Mijea de ziuă când, rupt de oboseala trupului şi mai ales de a sufletului, îngheţat de atâta

umblet pe frig, bătea în geam la cocioaba bunică-sii, în fundul unei mahalale de la

marginea oraşului. Baba se deşteptase, îşi aprinsese candela la icoane şi se-n-china.

– Cine e?

– Eu bunico.

I-a deschis.

– Ei! ce cauţi tu până-n ziuă?

– Am fugit de la jupânul.

– De ce? a-ntrebat bunica încruntată de cine ştie ce urât gând i-o fi fulgerat prin mintea ei

veche.

- ...Pentru-că... nu mai vreau să stau.

– Nu-ţi dă de mâncare?

– Ba da.

– Munceşti prea mult?

– Mult... dar... nu mult.

– Te bate?

Băiatul dete din cap ş-ncepu să plângă. A vrut bunica să-l mustre, să-l îndemne la

supunere - ba, că aşa bate stăpânul, să-nveţe băieţii minte; ba, că trebuie să aibă copilul

răbdare dacă e la stăpân: că dacă n-a vrut să-nveţe carte şi nici la stăpân nu vrea să stea,

atunci ce-o să se facă el? s-ajungă vagabond, ori pungaş, ori să se prăpădească pe

drumuri; că de! e băiat mare acuma, de treisprezece ani... de treisprezece ani...! Şi şi-a

adus aminte baba că adineaori, acu, a împlinit copilul copilului ei d-abia atâta, şi că e

destul de mâhnit el şi de bătut la ziua lui, când alţi copii cine ştie ce bunătăţi şi ce

mângâieri au la ziua lor: ce să-l mai mustre şi ea?... şi tot uitându-se la el cum plângea ca

un prost, şezând pe marginea lăzii, cu legătura într-o mână, şi se ştergea cu căciula la

ochi, a început şi baba să plângă ca o proastă.

Când răsărea soarele mare pe un cer limpede ca sticla, Cănuţă dormea la căldură în patul

bunică-sii. Tot fire sucită! omul când doarme fără grijă, doarme pe-o ureche, nu pe

brânci: nici pe una nici pe cealaltă nu voise să doarmă, fiindcă-i erau prea simţitoare de

cu seara.

Tot aşa şi iar aşa, pentru nimicuri, a schimbat Cănuţă mulţi stăpâni. Istoria lui se poate

asemăna cu istoria unui pahar care rabdă să-l umpli cu litra şi pentru o picătură se supără

şi dă pe-afară. Şi lumea vede măcar ce se petrece cu paharul; dar putea lumea înţelege ce

se petrece în sufletul lui Cănuţă? Paharul stă de faţa; sufletul lui Cănuţă sta ascuns şi pe

semne era prea mic, prea strâmt - dedea repede pe dinafară.

Multe şi de toate a încercat el în viaţa lui, ca să şi-o poată cârpi de azi pe mâine. A făcut,

fiindcă şi el era român, a făcut şi politică: a părăsit totdeauna opoziţia, din cauza

nemărginitei şi injustei ei violenţe, în anul venirii ei la putere, şi s-a alipit totdeauna de

guvern, care în definitiv nu era aşa de vinovat, cu câteva zile înainte de trecerea acestuia

în opoziţie. Şi pe urmă iar aşa şi tot aşa.

Ducând viaţă destul de grea, i-a venit şi lui ceasul, şi s-a însurat ca toată lumea. L-a

înşelat la început soacră-sa, nu i-a dat zestrea făgăduită - el a zis şi n-a prea zis ceva. L-a

înşelat nevasta întâia oară — el a zis prea puţine. A doua oară - n-a zis nimic. Dar odată,

la Blagoveştenii, a făcut ce-a făcut şi din toata sărăcia a cumpărat un crap mare şi borţos,

ceva rar: patru chile şi plin cu icre. L-a dus acasă şi a rugat pe nevastă şi pe soacră să i-l

facă umplut la cuptor cu stafide şi coconari. Femeile, din una într-alta, mai cu treabă, mai

cu vorba, au uitat să scoată peştele la vreme. Când l-a dat la masă - sfarog. Cănuţă şi-a

ieşit din pepene. Fără nici o vorbă şi-a lăsat nevasta şi a pornit divorţ a doua zi cu probe

de altă dată; ar fi pornit numaidecât, dar nu se putea, era sărbătoare, mâncare de peşte, nu

se ţinea tribunal. Femeia era însărcinată... A început să plângă, că ce o să se facă ea fără

Cănuţă. El n-a vrut s-asculte. De necaz, de mâhnire, femeia a lepădat la mă-sa şi cât pe-

aci să moară de boală şi de mizerie. A alergat soacră-sa la el:

– Cănuţă maică, fie-ţi milă! e nevastă-ta, iart-o! se prăpădeş-te fata, moare! ce

Dumnezeu! Cănuţă maică, pentru un crap! Aş! Cănuţă, bărbat straşnic, o ţinea într-una:

– Crap necrap, nu se poate, cocoană! am pornit hârtie, s-a isprăvit.

În sfârşit a scăpat femeia după o îndelungată suferinţă.

Într-o dimineaţă, când plecase după daraveri, Cănuţă se întâlneşte cu nevastă-sa, slabă,

legată pe sub fălci: se plimba în piaţa Teatrului de colo până colo ca o desperată. O durea

îngrozitor o măsea de sus. Fusese la dentist, dânsul dormea. Îl aştepta să se deştepte; dar

nu putuse sta locului; ieşise să se plimbe; stând în salonul de aşteptare, i-era să nu-

nebunească de durere.

Pe când vorbeau amândoi - c-aminteri nu erau supăraţi - iată că vine în fugă mare feciorul

de la dentist şi-i spune să poftească. Femeia porneşte hotărâtă; dar după un pas se opreşte

şi, întorcându-se către bărbatu-său:

– Ai şi tu cu mine Cănuţă; mi-e frică.

Omul merge după ea. Ajung în salonul de aşteptare. Femeia cade zdrobită pe un jeţ,

legănându-şi capul strâmbat şi aiurit de suferinţă.

– Poftiţi, zice doctorul deschizând o uşa.

Femeia se scoală şi ia de mână, dârdâind ca de friguri, pe Cănuţă; amândoi intră după

doctor. Ea albă ca hârtia, se aşează pe scaunul de operaţie. El se face că fluieră ca pentru

el singur, ţinând mâinile la spate şi uitându-se la o cadră din perete. Dar n-are răbdare,

vrea să se-ntoarcă... Atunci un ţipăt... Gata!

– Haha! zice doctorul. Bine-ai făcut c-ai venit! aveai un abces care se putea sui la ochi, şi

pe urmă...

– Ei, domnule doctor! zice femeia cu tonul blând al celei mai hotărâte scârbe de viaţă,

după ce se clăti bine în gură... Câte supărări am eu, mă mir cum nu mi-a copt până acu şi

inima!

Cănuţă nu mai fluiera. A plătit vizita doctorului. A plecat cu nevastă-sa. A tratat-o cu o

cafea cu lapte la Fialcowski, că nu pusese femeia nimic în gură de trei zile. Pe urmă s-au

suit amândoi într-o birje; au mers acasă, s-au împăcat şi au trăit încă destulă vreme

împreună.

Ar mai fi trăit încă bine, daca nu i se întâmpla lui Cănuţă să moară. Într-o zi, dintr-un

nimic, iarăşi pentru un moft - ceruse împrumut o mică sumă unui prieten pe care l-a fost

îndatorat pe vremuri cu mult mai mult, şi acesta îl refuzase - s-a iritat aşa de grozav din

ceartă încât i-a venit un fel de necăciune... Rău... rău... până seara a murit. L-au îngropat a

doua zi ca pe toţi morţii.

La şapte ani, i-au facut după obicei parastas ca să-i scoată oasele şi să i le spele. Era de

faţă la slujbă nevasta şi câteva rude. Când au dat groparii de coşciugul lui şi i-au ridicat

binişor capul putred, ce să vezi! În loc să stea oasele lui Cănuţă de-a lungul şi cu faţa-n

sus, hârca sta-n sus cu ceafa şi ţurloaiele erau pornite către grătarul coastelor.

– Asta n-a fost mort bine când l-au îngropat, a zis popa.

– Aş! a răspuns femeia. M-aş fi mirat, Dumnezeu să-l ierte, să-l găsesc la loc... Sfinţia ta

nu l-ai cunoscut pe răposatul Cănuţă... om sucit!

D-l Goe

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mam' mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis

tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai.

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în

Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor. Destul că foarte de dimineaţă,

dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe

peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că,

dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o

ia de dimineaţa. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D.

Goe este foarte impacient şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:

– Mam' mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

– Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripţia pe

pamblică: le Formidable, şi sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Miţa, că "aşa

ţin bărbaţii biletul".

– Vezi ce bine-i şade lui - zice mam' mare - cu costumul de marinel?

– Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinel?

– Da' cum?

– Marinal...

– Ei! ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit

întâi moda asta la copii - marinel.

– Vezi, că sunteţi proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici

marinel...

– Da' cum, procopsitule? întreabă tanti Miţa cu un zâmbet simpatic.

– Mariner...

– Apoi de! n-a învăţat toata lumea carte ca d-ta! zice mam' mare, şi iar sărută pe nepoţel

şi iar îi potriveşte pălăria de mariner.

Dar nu e vreme de discuţii filologice: soseşte trenul - şi nu stă mult.

Trenul este plin... Dar cu multă bunăvoinţă din partea unor tineri politicoşi, cari merg

până la o staţie apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam' mare îşi face

cruce, apoi aprinde o ţigară... Goe nu vrea să intre în cupeu; vrea să şadă în coridorul

vagonului cu bărbaţii.

– Nu!... nu e voie să scoţi capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d-l Goe,

şi-l trage puţin înapoi.

– Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Şi după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mânile de vergeaua de

alamă şi scoate iar capul. Dar n-apucă să răspunză ceva urâtul, şi mititelul îşi retrage

îngrozit capul gol înăuntru şi-ncepe să zbiere.

– Mamiţoo! mam' maree! tantii!

– Ce e? Ce e? sar cocoanele.

– Să oprească! zbiară şi mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! să

oprească!!!

Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la staţia din urmă.

– Biletele, domnilor!

Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând d-lui conductor de ce nu poate şi Goe să

facă acelaşi lucru: fiindcă biletul era în pamblica pălăriei, şi, dacă a zburat pălăria, fireşte

c-a zburat cu pamblică şi cu bilet cu tot. Dar avea bilet...

– Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Miţa.

Conductorul însă nu înţelege, pretinde bilet; daca nu, la staţia apropiată, trebuie să-l dea

jos pe d. Goe. Aşa scrie regulamentul: daca un pasager n-are bilet şi nu declară ca n-are

bilet, i se ia o amendă de 7 lei şi 50 de bani, şi-l dă jos din tren la orice staţie.

– Dar noi n-am declaratără? strigă mamiţa.

– Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam' mare.

– De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu

pică urâtul.

– Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Miţa urâtului...

– Uite ce e, cucoană - zice conductorul - trebuie să plătiţi un bilet...

– Să mai plătim? n-am plătitără o dată?

– Şi pe dasupra un leu şi 25 de bani.

– Şi pe dasupra?...

– Vezi, daca nu te-astâmperi? zice mamiţa, şi-l zguduie pe Goe de mână.

– Ce faci, soro? eşti nebună? nu ştii ce simţitor e? zice mam' mare.

Şi, apucându-l de mâna cealaltă, îl smuceşte de la mamiţa lui, tocmai când trenul,

clănţănind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lu' mam' mare într-un sens,

combinată cu clătinătura vagonului în alt sens, rezultă că Goe îşi pierde un moment

centrul de gravitate şi se reazimă în nas de clanţa uşii de la cupeu. Goe începe să urle... în

sfârşit, n-au ce să facă. Trebuie să se hotărască a plăti biletul, pe care are să-l taie

conductorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie!... Ce-o să facă d. Goe la Bucureşti cu

capul gol? şi toate prăvăliile închise!... s-ar întreba oricine, care nu ştie câtă grije are

mam' mare şi câtă prevedere. Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Daca se

întâmplă să plouă, ori răcoare? Şi mam' mare scoate din săculeţul ei un beret tot din

uniforma canonierii le Formidable.

– Te mai doare nasul, puişorule? întreabă mam' mare.

– Nu... răspunde Goe.

– Să moară mam' mare?

– Să moară!

– Ad', să-l pupe mam' mare, că trece!

Şi-l pupă în vârful nasului; apoi, aşezându-i frumos beretul:

– Parcă-i şade mai bine cu beretul!... zice mam' mare scuipându-l să nu-l deoache, apoi îl

sărută dulce.

– Cu ce nu-i şade lui bine? adaogă tanti Miţa, şi-l scuipă şi dumneaei şi-l sărută.

– Lasă-l încolo! că prea e nu ştiu cum!... Auzi d-ta! pălărie nouă şi biletul! zice mamiţa,

prefăcându-se foarte supărată.

– Să fie el sănătos, să poarte mai bună! zice mam' mare.

Dar mamiţa adaogă:

– Da' pe mamiţica n-o pupi?

– Pe tine nu vreau! zice Goe cu humor.

– Aşa? zice mamiţa. Lasă!... şi-şi acopere ochii cu mâinile şi se face că plânge.

– Las' că ştiu eu că te prefaci! zice Goe.

– Ţi-ai găsit pe cine să-nşeli! zice mam' mare.

Mamiţa începe să râză; scoate din săculeţ ceva şi zice:

– Cine mă pupă... uite!... ciucalată!

Mamiţa pupă pe Goe, Goe pe mamiţa şi, luând bucata de ciucalată, iese iar în coridor.

– Puişorule, nu mai scoate capul pe fereastră!... E lucru mare, cât e de deştept! zice mam'

mare.

– E ceva de speriat, parol! adaogă tanti Miţa.

Pe când Goe îşi mănâncă afară ciucalata, cocoanele se dau în vorbă de una, de alta...

Trenul aleargă acuma de spre Crivina către Periş.

– Ia mai vezi ce face băiatul afară, mamiţo! zice mamiţa către mam' mare.

Mam' mare se ridică bătrâneşte şi se duce în coridor:

– Goe! puişorule! Goe! Goe!

Goe nicăieri.

– Vai de mine! ţipă cucoana, nu-i băiatul! Unde e băiatul!... s-a prăpădit băiatul!

Şi toate cucoanele sar...

– A căzut din tren băiatul! Ţaţo, mor!

Dar deodată, cu tot zgomotul trenului, se aud bubuituri în uşa compartimentului unde nu

intră decât o persoană.

– Goe! maică! acolo eşti?

– Da!

– Aide! zice mam' mare, ieşi odată! ne-ai speriat.

– Nu pot! zbiară Goe dinăuntru.

– De ce?... te doare la inimă?

– Nu! nu pot...

– E încuiat! zice mam' mare, vrând să deschidă pe dinafară.

– Nu pot deschide! zbiară Goe desperat.

– Vai de mine! îi vine rău băiatului înăuntru! în sfârşit, iacătă conductorul cu biletul:

primeşte paralele şi liberează pe captiv, pe care toate trei cocoanele îl sărută dulce, ca şi

cum l-ar revedea după o îndelungată absenţă. Şi mam' mare se hotărăşte să stea în

coridor, pe un geamantan străin, să păzească pe Goe, să nu se mai întâmple ceva

puişorului. Puişorul vede o linie de metal în colţul coridorului, care are la capătul de sus o

maşină cu mâner. Se suie-n picioare pe geamantan, pune mâna pe mânerul maşinii şi

începe să-l tragă.

– Şezi binişor, puişorule! să nu strici ceva! zice mam' mare.

Trenul îşi urmează drumul de la Periş către Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul

kilometrului 24, deodată s-aude un şuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte, şi

trenul se opreşte pe loc, producând o zguduitură puternică.

Ce e? ce e?... Toţi pasagerii sar înspăimântaţi la ferestre, la uşi, pe scări...

– Goe! puişorule! Goe! strigă tanti Miţa şi se repede afară din compartiment. Goe este în

coridor... De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se ştie din ce vagon, a tras semnalul de alarmă. Din ce vagon?... Asta e uşor

de constatat; manivela semnalului nu se poate trage decât rupându-se aţa înnodată şi cu

nodul plumbuit. Personalul trenului umblă forfota, examinând roatele tamponate cu toată

presiunea, aşa de tamponate că-i trebuie vreo zece minute mecanicului să-şi încarce iar

pompa de aer comprimat şi să poată urni trenul din loc. În toată vremea asta, conductorii

şi şeful trenului aleargă din vagon în vagon şi cercetează aparatele semnalelor de alarmă.

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă aţa plumbuită şi răsturnată manivela? Ciudat!

tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria marinerului! Cine? cine a tras

manivela? Mam' mare doarme în fundul cupeului cu puişorul în braţe. Nu se poate şti

cine a tras manivela.

Trenul se porneşte în sfârşit, şi ajunge în Bucureşti cu o întârziere de câteva minute.

Toată lumea coboară. Mam' mare aşază frumuşel beretul lui Goe, îl scuipă pe puişor să

nu-l deoache, îl întreabă dacă-l mai doare nasul şi-l sărută dulce.

Apoi cocoanele se suie cu puişorul în trăsură şi pornesc în oraş:

– La bulivar, birjar! la bulivar!...

Un pedagog de şcoală nouă

"Onorat aughitoriu,

Vom căuta să ne roskim astăzi ghespre metoda ghe a prăda grămakica în jenăre şi apoi

numai doară ghespre metoda intuikivă şi ghespre răspunsurile neapărake, neţăsitake ghe

lojica lucrului, amăsurat inkelijinţii şcolerului!"

Aşa începe d. conferenţiar. Cui nu a asistat la conferenţa aceasta trebuie să-i spunem că

pedagogul pune întrebările şi presupune şi răspunsurile. Aşa că urmarea, deşi s-ar părea o

conversaţie între pedagog şi şcolar, este însuşi corpul conferenţii. Iată rezumatul acestei

superioare opere didactice.

Urmează conferenţiarul:

Pedagogul: No! ce-i grămakica?

Şcolerul: Grămakica iaste...

Pedagogul: No că-z ce iaşte? că-z doar nu iaşte vun lucru mare. Şcolerul numai apoi se

răculeje şi răspunghe: grămakica iaşte o ştiinţă ghespre cum lucră limba şi lejile mai apoi

la cari se supune aceea lucrare, ghin toake punturile ghe veghere.

Pedagogul: Bravo, mă! prostovane! (îi zic aşe doară nu spre admoniţiune, ci spre

înghemn şi încurajare). No, acuma, spune-ne tu numai cum se împart substankivele?

Şcolerul, la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, neţăsare, amăsurat

priceperii şi răţiunii sale:

Şcolerul: În substankive care se văd şi substankive cari nu se văd - reşpeckive concreke şi

abstracke!

Pedagogul: Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagojic şi punem cheskiunea doar:

Aţi auzit voi, copii, ghespre jăn? Ce iaşte jănul?

Şcolerul răspunghe: Jănul e cumu-i lucru: masculin, femenin şi ekerojen au neutru,

reşpeckive ghe bărbat, ghe femeie şi ghe ce nu-i nici bărbat, nici femeie.

Pedagogul: Esemple doară...

Şcolerul apoi musai se exprime astfel:

Calul îi substankiv masculin; iel se schimbă în iapă, ş-apoi ghevine femenin.

Pedagogul: No! dar neutru?

Şcolerul (inoţent cumu-i, el nu poake da exemplul aghecvat; eu, pedagogul, atuncia-s

gata să-i dau ilustrăţiunea keoriei)...

Pedagogul: Neutru! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin şi iapa femenină, neutru-i

catârul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corşitură, ghe

îmbele jenuri, şi mai gheparke pentru aceea se conzultă zoologhia, care-i o altă ştiinţă

naturale, şi doară naturalia non sunt turpia!...

După aceea doară, şcolerul musai să fie, în răţiunea să puerilă, eghificat pe gheplin ghe

jănurile tutor substankivelor.

Vine numai dup-aceea cheskiunea makemakică... Spune-ne tu doară, Bârsăscule! (zic eu

şcolerului) ce înţăleji tu prin curbă, o linie curbă?

Şcolerul: Care nu-i ghireaptă...

Pedagogul (zâmbind cu bunătate): No! care nu-i ghireaptă, bine! da' cumu-i, dacă nu-i

ghireaptă?

Şcolerul mai apoi vine la aceea înduplecare a răţiunii că musai va să răspundă minken:

E o linie oablă, oablă, care mere şi mere şi mere şi iarăşi se-ntoarnă ghe unghe o purces.

Pedagogul (jucându-şi serios rolul): Bine! răspuns limpeghe! chiar! reşpeckive esact... No

acuma, spune-ne cine au invăntat numerele? Şcolerul acuma, după memorare numai, căci

memoria e, cum zice Tubinghen, pur animală, răspunghe ca animalul: numerele pare,

reşpeckive cele cu soţiu, le-au invăntat Pitagora, iar mai apoi cele impare, reşpeckive cele

fără soţiu, le-au invăntat Eratoskenes!

Bravo!

Cum veghe, onoratul aughitoriu, toake răspunsurile şcolerului după metoada intuikivă

moghearnă sunt neţesitake prin lojika lui, proprie vorbind născândă, dar completaminke

formată printr-o educăţiune aghecvată cercustanţelor, probăluike ca gherivând ghin

natura noastră, carea lucră pe cum e mânată mai gheparke.

Într-o viitoare conferenţă, vom cuvânta apoi ghespre această natură iarăşi în aplicăţiunile

sale în raport cu pedagojia, cu beserica şi cu işcoala!

(Aplauze. A doua zi, pedagogul nostru este numit în slujbă profesor "ghe pedagojie în

jenăre şi ghe limba makernă în şpeţial". Să-l vedem la lucru.)

O inspecţiune*modifică+

Profesorul: Că-i onorat domnul inşpectore va binevoi doară un momânt să asculke

aplicăţiunea metoaghii intuikive.

Inspectorul se aşează, scoate carnetul şi condeiul şi ascultă.

Profesorul: Mă! prostovane! tuala ghe colo..... Spune-ne tu doară: ce iaşte fiinţă şi ce

iaşte lucru, mă?

Elevul: Lucrul, dom'le, este care nu mişcă, şi fiinţă pentru că mişcă!

Profesorul: No! dar ornicul meu... prostule! fiinţă-i ori lucru?

Elevul: E lucru, dom'le!

Profesorul: Că'z doar mişcă, mă! auzi-l! (bagă ceasul în urechea elevului).

Elevul (ferindu-se): Da, dar dacă nu-l întoarcem, nu mişcă.

Profesorul (satisfăcut): Bravo! (către domnul inspector:) Ş-apoi doar ăsta-i ghintre cei

meghiocri... Bine! (Elevul trece la loc.) Tu, mă! ălălant ghe lângă el... Câke picioare are

boul, mă?

Elevul: Patru, dom'le!

Profesorul (vesel): Ei, pe dracu! că-z doar n-o să aibă şapke!... şi ce e boul cu patru

picioare? lucru ori fiinţă? Ha?

Elevul: Fiinţă, dom'le!

Profesorul: Dar masa fiinţă-i?

Elevul: E lucru, dom'le!

Profesorul: No! că-z n-are şi ea patru?

Elevul: Da, dar nu se mişcă, dom'le!

Profesorul (şi mai vesel): Ei! pe dracu! să se mişte... poake doar că cu şpirikismus!

Inspectorul (tuşeşte tare şi caută să schimbe vorba): Mă rog, cum îl cheamă pe elevul

acesta?

Profesorul: Anibal Ioanescu.

Inspectorul: Răspunde bine.

Profesorul (cu siguranţă): Că-z ăsta-i ghintre cei bunişori!... No! la gheografie acuma...

Mă! tu ghe colo... Spune-ne tu doară toake ştakele Europei.

Elevul: Franţa, dom'le.

Profesorul: Franţiia, bine!

Elevul: Anglia, dom'le.

Profesorul: Iaşte!

Elevul: Germania, dom'le.

Profesorul: Ghermania.

Elevul (se porneşte repede. - Profesorul dă din cap afirmativ la fiece nume de stat cu

satisfacţie şi cu mândrie): Elveţia, Rusia, Suedia, Italia, Belgia, Olanda, Turcia, Bulgaria,

România, Serbia, Muntenegru şi Grecia... dom'le!

Profesorul (încruntându-se): Şi apoi mai care, mă?

Elevul: Atâtea, dom'le!

Profesorul (începând să scrâşnească): Dar Şpania, mă?

Elevul (intimidat): Şi... Spania, dom'le!

Profesorul (mai aspru): Dar Şpania, unghe-i Şpania?

Elevul: ...?!

Profesorul (magistral): Şpania-i lângă Portocalia, mă boule, şi viţăversa!

Elevul (aiurit): Şi... Spania şi Portocalia, dom'le!

Profesorul (din ce în ce mai sus): Şi mai care?

Elevul (pierdut): Virţăvercea, dom'le!

Profesorul (indignat): Nu Viţăvercea, mă! Dănimarca, mă! Dania, mă! (Şoptind

ameninţător printre dinţi:) Dania tătână-tău! (Energic:) Merji la loc, boule!

Elevul pleacă obidit la loc.

Inspectorul (conciliant): Ei, oricum, tot a ştiut destul de bine.

Profesorul (încă fierbând de ciudă): Pe dracu! ştiut! Traiane Ghiorghiescule! Vină tu...

Spune-ne tu doară, s-audă şi onorat domnul inspector: dacă sunt în lume apoi câte le

veghem doară, cine le-au făcut pe toate?

Elevul (sigur): Natura, dom'le!

Profesorul (zâmbind cu bunătate filozofică): Ei, pe dracu! Natura!... Dar pe Natura aia

cine au făcut-o, mă prostovane?

Elevul: Dumnezeu, dom'le!

Profesorul: Dar vezi bine că Dumnezeu, că-z doar nu tată-tău şi mumă-tă!... No! acuma...

noi, românii, musai doară să şkim pe cum că: ghe unghe ne trajem noi?... ghe unghe?...

spune!

Elevul (energic): De la Traian, dom'le!

Profesorul (făcând cu ochiul inspectorului, care stă în admiraţie): Şi cine era Trăian?

Elevul: El era un om bun!

Profesorul (emoţionat): Bun, drăguţul ghe el! zic zău lui Dumnezău, bun!... şi cu cine s-

au bătut el?

Elevul (brav): Cu turcii!

Profesorul (râzând cu mult chef): Pe dracu! Că-z unghe erau turcii până atunci în

Europa... Mai târziu doară apoi s-or ghescoperit turcii... (Puternic:) Cu dacii, mă!

Elevul (mai brav): Cu draci!

Profesorul: Că zău lui Dumnezeu că cu draci s-o bătut!... Dar mai apoi, Ştefan cel Mare şi

Michaiu Bravul cine au fost?

Elevul (mândru): Ei erau oameni buni.

Profesorul (aprobând cu tărie): Buni, mă !... şi s-au bătut...

Elevul (cu multă mândrie naţională): Cu draci!

Profesorul (entuziast): Cu draci! zic zău lui Dumnezeu!... Merji la loc!... Bravo,

prostovane! (Către inspector, care e transportat:) Că-z ăsta doară iaşte un şcoler

emininke!

Inspectorul: Are şi mult talent!

Profesorul (cu siguranţă): Ei! pe dracu, talent! că-z talent nu-i doar ghe vreo samă! asta-i

lucru anticvat... Cu metoaghele mogherne doară, totul zace numai în aplicăţiune!... No! la

muzică acuma... Spune-ne, Popăscule: ce-i muzica?

Elevul: Muzica este care cântă, dom'le.

Profesorul (nemulţumit): Nu aşa, loază! Nu cuvânta doară ca râtanii... vorbeşte ca

şcolerii. Dă-ne tu numaighecât ghefiniţia chiară şi agkecvată!

Elevul: Muzica este...

Profesorul: Ce?

Elevul: Este când...

Profesorul (foarte nemulţumit şi repetând definiţia): Muzica iaşte aceea care ne gâghilă

urechile într-un mod plăcut... (pântre dinţi, aparte, şcolarului:) Ia sama doară să nu ţi le

gâghil eu ţie într-un mod neplăcut! (Se aude clopotul de ieşire.)

Inspectorul (se ridică; copiii fac şi ei ca inspectorul): Domnule profesore, sunt foarte

mulţumit. Metoda dumitale e admirabilă...

Profesorul (tăindu-i vorba cu mândrie): Că-z asta doară e metoada lui Peştaloţiu!

Inspectorul (urmând): ...şi zelul dumitale vrednic de laudă... (Către elevi:) Voi, băieţi,

căutaţi a profita de ştiinţa bunului vostru profesore şi nu uitaţi că de la voi aşteaptă mult

patria, România, pentru viitor!

Profesorul (conducând cu multe reverenţe pe inspector şi încântat de rezultat): Că-z eu ce

le tot spun boilor, onorat domnule inşpectore?... Apoi dacă-s porci şi n-au ghestulă

aplicăţiune!

Ajunul examenelor*modifică+

Profesorul: No! mâne apoi începem doară! Câţi ghintre voi au ştuduit, or mere mai

gheparke; câţi au fost putori şi n-au ştuduit, trebuie că rămân repekinţi. Acuma doară

numai să vă muştruluiesc că cum să fiţi la aceea înălţime la carea caută a fi şcolerul

întrucât priveşke educăţiunea prinţipială, respeckive la o conduită exămplară faţă ghe

azistenţii cari vor fi ghe faţă. (Către un şcolar din fund:) Închighe gura, boule, că-ţi întră

musca... (Băieţii râd.) Silenţium!... Şcolerul caută să fie curat îmbrăcat...

Şcolarul Ionescu: Mie mi-a făcut mama haine nouă, dom'le.

Profesorul: Ei! mă-ta! că-z doară nu era să ţi le fac eu! (Râsete.) Silenţium, măgarilor!

Educăţiunea prinţipială mai apoi ne obligă la reşpect către cei mari, şi la înfăţişare

moghestă, carea iaşte ca un ghecorum al juneţii... (Răspicat şi sever:) Că pe carele îl voi

veghe că rânjăşte, ori se zbenguiaşte, apoi minken acelui măgar i-oi lunji eu urechile...

măcar de-ar fi ficior ghe Erzherzog!...

Şcolarul Popescu: Dom'le, tata a zis că să-i spui de câte ori ne tragi de ureche, ca să

vorbească la Cameră.

Profesorul (cu ton de mângâiere): Că-z astea nu le-am spus pentru kine. Pe kine doară ke

cunosc ca un şcoler emininke... Le-am spus numai păntru porcii eilanţi!... No! acuma să

probăluim câke o târă ghin makerie... Popăscule! (O plesnitoare şi-apoi alta şi-ncă una

pocnesc în zidul din spatele profesorului; acesta sare în sus speriat.) Hoghi o fene

eghemek! *magh. sa o ia naiba+ Cine a fost porcul şi măgarul...? (Toată clasa râde.)

Cine?... Minken musai să aflăm cine nu a ştiut reşpectul? (Fierbe de ciudă.)

Mai mulţi şcolari: Popescu, dom'le!

Profesorul: Popăscu? Nu se poake... Popăscu doară-i un şcoler emininke.

Şcolarii: Popescu, dom'le!

Profesorul: Acela care mai face asta, lasă-l apoi doară... Popăscule... dacă cineva ke-

ntreabă să-i spui numai câke operaţiuni avem în aritmekică, cum vei răspunghe?

Popescu: Trei, dom'le.

Profesorul: Nu-s mai mulke?

Popescu: Cinci.

Profesorul: Nu-s mai puţine?

Popescu: Două.

Profesorul: La ghereptul vorbind, sunt numai două în prinţipiu, sporire şi scăghere ghe

unitake; numai doară, după diferănţiarea lor în praxă, ghevin că-s patru; aghiţiunea,

substracţiunea, multiplicăţiunea şi ghiviziunea. No! bine! meri la loc... Spune numa lui

tată-tău să vină mîne să ne onoreză. (Altă plesnitoare.) ...O fekete kukio! [magh. lit. câine

negru; fig. diavol] Cine-i porcul şi măgarul?

Toţi: Popescu, dom'le!

Profesorul (necăjit): Silenţium! Ioanescule! dacă cineva ke întreabă că-s câke-s

emisferele pământului tu ce vei răspunghe?

Ionescu: Două, dom'le!

Profesorul: Nu-s mai mulke?

Ionescu: Nu, dom'le!

Profesorul (iritat): Ba da, loază!

Ionescu: Care, dom'le?

Profesorul: Acele care sunt, boule! emisferul austral, emisferul boreal, mai gheparte apoi

emisferul oriental şi emisferul ocţidăntal, măgarule! Meri la loc, vită! Vine mâni-ta

mâne?

Ionescu: Nu, dom'le, că spală la mama lui Popescu.

Profesorul: No bine, că-z tot n-avea ce procopseală să vază. (Un pumn de plesnitori;

profesorul sare cât colo.) O fene ş-o fekete kukio! (Turbat:) Care e iar măgarul şi porcul

care n-are reşpect?

Toţi: Popescu, dom'le... (Râd.)

Profesorul (potolindu-se): No! Silenţium! Luaţi aminke doară la muştruluiala care v-am

făcut... Mâne este ziua când pukem zice, pedagoji şi şcoleri, faţă cu onorata azistenţă care

va fi ghe faţă, finis coronat opus... În educaţione e virtuke... (Copiii fac zgomot... Popescu

se caută să mai găsească o plesnitoare. Profesorul iese repede, înjurând teribil.)

Examenul anual[modifică+

Două mahalagioaice asistă la examenul copiilor lor.

Profesorul, pedagogul nostru absolut, ascultă pe copiii mahalagioaicelor.E foarte aspru şi

fără chef.Mamele stau înţepate pe scaune, unde s-au aşezat fără să fie poftite.

Profesorul (către elevul Popescu, care n-a răspuns la trei întrebări): No, prostule, dacă nu

ştii pe estea, care-s ghe tot simple şi jenărale, apoi spune-ne raţiunea pântru care românii

au kins să urmeză o polikikă jermână pe timpul lui Mihaele Bravul?

Popescu: ...?

Profesorul: No, spune odată!

Popescu: ...?

Profesorul (energic): Meri la loc, boule! (Către mama. lui Popescu care este foarte

mâhnită): Că-z prost l-ai făcut, cucoană! Apoi ăstuia doară numai paie să-i dai să mânce.

(Mama lui Popescu plânge), Că-z geaba te mai boceşti acuma, nu-l mai dreji. Are să mai

steie încă şapke ani repekinke... Ionescule! (Mama lui Ionescu tuşeşte foarte mişcată.)

Cumu-i pământul, mă?

Ionescu: Mare dom'le!

Profesorul: Pe dracu' mare! L-a măsurat mâni-ta să vadă mare-i? Pe lângă alke astre,

bunăoară Saturnus, au Neptunus, au Iupitär, pământul nostru doară-i o scârbă! Nici cât să

chiorăşti un şoarece... Nu-i vorbă ghe mare, mă prostovane! E vorba cumu-i?

Ionescu: Se-nvârteşte, dom'le.

Profesorul (răstindu-se puternic, mama lui Ionescu se sperie): No, apoi? Dacă se învârke,

cumu-i? În trei colţuri, animale?

Ionescu: Nu, dom'le!

Profesorul: No, dar?

Ionescu: Rotund.

Profesorul: Vezi, aşa, loază!

(Se face un zgomot la uşă. O doamnă din înalta societate – doamna Ftiriadi – intră

împreună cu un mops gras, care vine să se gudure pe lângă pedagog.)

Profesorul (întâmpinând-o foarte emoţionat): Onorată doamnă, eu încă mă recomand (ia

căţelul în braţe).

Doamna Ftiriadi (foarte volubil şi pe un diapazon mult mai-nalt): Am venit pentru băiat...

Să-ţi spun drept că nu vream să-l aduc să dea examen la şcoala publică, nu vream să se

amestece cu fel de fel de băieţi rău crescuţi... Dar a stăruit tată-său... zice că e ordin de la

minister... şi de-aia l-am trimes la d-ta, care-i cunoşti caracterul lui ambiţios, de când îi

eşti meditator.

Profesorul: Binevoiască numai onorata doamnă să ieie loc. (Cătră Ionescu, care aşteaptă

în picioare:) Tu meri la locu-ţi... De hatârul mânitii, pe kine nu ke las repekinke! No!

meri!

(Ionescu merge la loc.)

Ioneasca (ridicându-se): Sărut mâna!

Profesorul (demn): No bine! poţi mere. (Ia scaunul Ioneaschii şi-l pune lângă doamna-

nou-sosită, şi aşază căţelul pe el; mopsul, mulţumit, îl linge pe nas. Mahalagioaicele ies

foarte umilite.) No, acuma tânărul Ftiriadi! Spune-ne, s-audă şi ilustra matroană, onorata

ta mamă: nu-i aşa că pământul se-nvârke în jurul soarelui trei ani câke 365 ghe zile şi mai

apoi în al patrulea în 366 ghe zile?

Micul Ftiriadi: Da, dom'le.

Profesorul (face semne de aprobare doamnei Ftiriadi care, foarte satisfăcută, se scoală de

la locul ei, drege cravata băiatului, îl sărută şi se aşază iar la loc: No, nu-i aşe că

presiunea se ghemonstră sufiţiente prin cele două emisfere (doamna Ftiriadi tuşeşte tare)

ghe Maggheburg?

Micul Ftiriadi: Da, dom'le.

Profesorul (către clasa întreagă): No, boilor, vegheţi numai exămplu ghe aplicăţiune!

(Către micul Ftiriadi:) No, încă una ş-apoi basta! Spune-ne: nu-i aşe că Ioane Corvin ghe

Huniaghe, şi Makias Corvin, şi-apoi dup-aceia doară toţi magnaţii maghiari fost-au

români ghe-ai noştri?

Micul Ftiriadi: Da, dom'le.

Profesorul: Bine! Bravo!! Emininke!!!

Doamna Ftiriadi: Mersi, domnule profesor... Sunt foarte mulţumită... o să-i spui şi lui

Ftiriadi câtă osteneală-ţi dai cu copiii...

Profesorul: Ilustră doamnă, că-z asta ni-i misiunea. Datoria ni-i să luminăm jenăraţiunile

june; că-z fără instrucţiune şi educăţiune, un popor doară e învins astăzi în lupta pentru

existenţă, şi cine-i învins, apoi acela dă-l dracului! vorba lăkinească: una salus vickis

nullam şperare salukem!

Şah şi mat!

Începuse războiul franco-german. De la rezultatul acelei măreţe lupte atârna poate tot

viitorul nostru politic. Pe Rin nu se juca numai două soarte. Ca la toate luptele jucătorilor

mari, unde pe de lături palpită o mulţime de mici pontatori pe mâna unuia sau altuia, aşa

şi la războaiele între două puteri gigantice, sunt mulţi mititei pe de lături, cari, cu cât

pontează mai mărunţel, cu atât privesc jocul cu mai multă bătaie de inimă. Pe Rin, între

alte mize mărunte, era una, care pentru noi avea o importanţă colosală, cum s-a dovedit

ulterior — soarta hotărâtoare a dinastiei noastre. Mica republică de zece ore de la Ploeşti,

care pontase şi ea, putea avea urmări mult mai mari dacă în jocul de la Rin s-ar fi

amestecat altfel cărţile.

Aşa, era în toată ţara o agitaţie surdă, dar foarte adâncă, care în unele centre lua forme

făţişe destul de ameninţătoare pentru ordinea generală. Unul din aceste centre mai agitat

era şi Craiova, unde se afla prefect de judeţ răposatul Petrache Mănescu — un om

original şi amabil, credincios şi devotat neclintit al conservatorilor.

De la dânsul ţinem această reminiscenţă anecdotică.

La guvern era cabinetul Manolache Costache, cabinetul numit Cloşca cu pui, pentru că

prezidentul se înconjurase de câţiva tineri de talent, debutanţi în politică, între aceştia dd.

A. Lahovary şi P. Carp.

Situaţia în Craiova încordându-se din zi în zi, prefectul este chemat telegrafic la

Bucureşti. Cale ferată între centru şi capitala Olteniei nu era încă, aşa că Petrache

Mănescu vine în goana cailor pe brânci o zi, o noapte şi o dimineaţă, şi soseşte-n

Bucureşti cu oasele pisate pe la 11 înainte de amiazi. Merge degrabă la otelul Caracaş,

unde cobora regulat, îşi lasă sacul, şi fără întârziere se prezintă la consiliul de miniştri.

Tot consiliul era adunat, lipsea numai prezidentul, pe care-l aşteptau din moment în

moment. Până să vie conul Manolache, prefectul expune consiliului nerăbdător situaţia

din Craiova: era în adevăr foarte gravă — o turburare imensă putea izbucni, fără ca

administraţia să aibă destule forţe pentru a o năbuşi.

Erau aşa de interesante spusele prefectului, încât nimini nu băgă de seamă că trecuse un

ceas de la sosirea lui — erau aproape 12... Consiliul fusese convocat pentru 10, şi

prezidentul tot nu sosea. Un aprod merge iute să-l caute... Peste câteva minute se-ntoarce:

d. prezident a plecat de-acasă de la 9, a spus că merge la consiliu. Se trimit mai mulţi

aprozi prin toate locurile pe unde se putea bănui că l-ar putea afla... Se-ntorc toţi fără

ispravă... 12 şi trei sferturi. Nerăbdarea şi neastâmpărul cresc. La fiecare trăsură care

trece, la fiece uşă care se deschide, la orice paşi pe scări, sar toţi... Vine!... Nu... Nu vine.

Ce să fie?

Petrache Mănescu îşi cere atunci voie să se repează măcar să guste ceva: e obosit, toată

noaptea n-a putut dormi în trăsură şi n-a mâncat nimica din ajun. El merge să dejuneze în

pripă la otel — să dea fuga aprodul să-l cheme îndată ce-o sosi prezidentul. Lasă consiliul

într-o fierbinte discuţie asupra întăriturilor de la Metz, şi se duce la cafeneaua-birt a

otelului.

Pentru ca să evite însă vreo indiscretă întâlnire, nu stă în sala cea mare; intră în una din

odăiţele de lături, unde seara se juca, şi comandă ceva în grabă. Odăiţele acestea dedeau

una-ntr-alta prin câte o uşă cu geamuri acoperite cu perdeluţe verzi.

Acuma era 1 şi un sfert.

Dejunează, trăgând mereu cu urechea daca nu vine cineva să-l cheme... Nimeni... A

isprăvit; fără să mai ia cafea, se scoală să plece... Mai întreabă încă o dată pe chelner...

Nimini... Atunci, ce se gândeşte? pentru că n-a venit încă să-l caute, n-are de ce să se

grăbească; îşi comandă cafeaua şi se aşează iar la loc să-şi mai dezmorţească membrele...

Acum, după dejun, îl ajunsese pe om oboseala drumului. 1 şi jumătate. Chelnerul aduce

cafeaua... „Nimini să mă caute?" — „Nimini!" Ce să fie asta?

Pe când însă chelnerul iese, Petrache aude un zgomot într-una din odăiţele vecine, unde

până atunci fusese completă linişte — o mormăială şi un haha! de triumf. Se-ntoarce spre

partea aceea şi ia seama că la uşa cu geamuri flutură perdeluţa atârnată pe dincolo,

trecând dincoace printr-un ochi — un geam era spart.

„Desigur — gândeşte el — sunt cartofori... de dimineaţă au luat-o... ori poate că n-a *sic+

isprăvit încă de aseară..." E aproape 2 şi nimini nu vine să-l caute... Mormăiala însă creşte

dincolo... începe să se audă distinct o dispută de joc: regina! calul! pionul!... E desigur o

partidă de şah tot aşa de încordată ca şi situaţia de la Craiova.

Dar între accentele amestecate ce trec prin uşa cu geamul spart, Petrache pare că aude un

glas cunoscut!... Se ridică şi ascultă mai bine...

Da!... E o iluzie? un joc al închipuirii stăpânite de un gând stăruitor? Dar e cu putinţă să

se-nşele astfel?... Dar e peste putinţă să fie acela!... Dar e glasul lui!... Dar nu se poate!

În prada unei nedomiriri ameţitoare, omul se repede la uşe, dă-ntr-o parte perdeluţa de la

ochiul spart, se uită-năuntru şi nu se poate stăpâni a nu scoate un strigăt de uimire...

Cine?... cine era în odăiţă încă de dimineaţă la o partidă de şah?... cine!?... Domnul

prezident al consiliului, conul Manolache. Se-ntâlnise de dimineaţă cu amicul său,

bătrânul Wiest şi se-ncurcaseră.

Desperat, Petrache Mănescu dă brânci uşii şi năvăleşte înăuntru peste jucători strigând:

— Pentru numele lui Dumnezeu! coane Manolache, aici ai fost!?

— Ei, da, răspunde simplu prezidentul; nu mă vezi? şi se pune iar pe gânduri ca să-şi

combine lovitura.

— Coane Manolache!! vă caută toţi în toate părţile! v-aşteaptă toţi la consiliu de la 10

azi-dimineaţă!

— Iaca viu... Stai oleacă; mai am două lovituri, şi-l regulez eu pe domnul Wiest! Şi mută

calul.

— Dar sunt 2 trecute, coane Manolache!!

— Mat! strigă Wiest.

Conul Manolache deschide ochii mari pân ochelari şi vede că-n adevăr partida e pierdută.

Atunci, se ridică busumflat către Mănescu:

— Aracan de mine, bre omule, dă-mi pace! m-ai buimăcit de cap ! iaca! pierz partida

sigură cu vorba dumitale!

Cu multă greutate a putut Petrache să-l îmbuneze şi să-l facă să renunţe la revanşă.

Amândoi apoi, pe la 2 şi jumătate, intrară la consiliu, unde găsiră pe ceilalţi — cam

impacientaţi.

Table of Contents

SCHITE
Ion Luca Caragiale
Accelerat no. 17
Amici
Antologie...
Bacalaureat
Boborul
Boris Sarafoff
Bubico
C.F.R.
Cadou...

Table of Contents

SCHITE 1
Ion Luca Caragiale 1
Accelerat no. 17 11
Amici 19
Antologie... 29
Bacalaureat 51
Boborul 58
Boris Sarafoff 67
Bubico 83
C.F.R. 94
Cadou... 103